

הבינלאומי

תמצית דוחות כספיים
ליום 30 בספטמבר

2019

תוכן העניינים

	דוח הדירקטוריון והנהלה
5	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
10	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
32	סקירת הסיכונים
53	מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקורות ונהלים
54	הצהרת המנכ"ל
55	הצהרת החשבונאי הראשי
56	דוחות כספיים
	ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספח
142	ממשל תאגידי
145	פרטים נוספים
157	נספח
164	מילון מונחים
170	אינדקס

רשימת לוחות - דוח הדירקטוריון והנהלה

8	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים	1
13	תמצית דוח רווח והפסד	2
13	רווחיות בניטרול רכיבים מסויימים	3
14	הרכב הרווח המימוני, נטו	4
14	ניתוח סך הרווח המימוני, נטו	5
15	נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית	6
15	פרטים לגבי ההוצאות בגין הפסדי אשראי	7
15	התפלגות ההכנסות מעמלות	8
16	פירוט ההוצאות התפעוליות והאחרות	9
17	התפתחות בסעיפי המאזן העיקריים	10
17	התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים	11
17	נתונים על היקפי האשראי לציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים	12
18	אשראי לציבור, ברוטו לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	13
18	התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק	14
19	החלוקה הענפית של ששת הלוחים הגדולים בקבוצה	15
19	הרכב תיק ניירות הערך	16
20	התפלגות תיק ניירות הערך לפי מגזרי ההצמדה השונים	17
20	פירוט המקורות לציטוטי המחירים המשמשים לקביעת השווי ההוגן של ניירות הערך	18
20	פירוט אגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח שאינן מגובות בנכסים לפי מדינות/יבשות	19
21	פירוט אגרות חוב קונצרניות במטבע ישראלי לפי ענפי משק	20
21	ניתוח רגישות השפעת שינויים בשיעורי הרבית על תיק אגרות החוב מגובות המשכנתא	21
22	התפלגות תיק פקדונות הציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים	22
22	פקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	23
24	הון והלימות ההון	24
24	יחס הון כולל ויחס הון עצמי רובד 1 של חברות בת משמעותיות	25
25	פרטים בדבר הדיבידנד שחולק על ידי הבנק משנת 2017	26
26	סך ההכנסות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	27
26	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	28
27	יתרות מאזניות ממוצעות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים	29
28	נתונים עיקריים אודות מגזרים עסקיים - פעילות בישראל	30
29	נתונים עיקריים אודות אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית - פעילות בישראל	31
35	איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי	32
38	סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק	33
41	חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים	34
42	חשיפות עיקריות למדינות זרות	35
43	היקף ההלוואות לדיור	36
44	נתונים על התפתחות תיק ההלוואות לדיור בבנק לפי מגזרי הצמדה	37
45	התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל	38
48	נתונים על סיכון האשראי לציבור בענף הבינוי והנדל"ן בישראל	39
49	ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים ברבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים	40
51	תיאור חשיפת ההון הפנוי, ברמת הקבוצה	41
51	תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים	42
51	תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים במדד	43
51	ריכוז היקף הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים	44
52	סך פקדונות הציבור של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות	45

דוח הדיקטוריון וההנהלה

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

6	תיאור פעילות קבוצת הבנק
8	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים
9	הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם
9	יעדים ואסטרטגיה

דוח הדירקטוריון והנהלה ליום 30 בספטמבר 2019

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 26 בנובמבר 2019, הוחלט לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים המאוחדים, הבלתי מבוקרים, של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") וחברות מוחזקות שלו (להלן - "קבוצת הבנק"), ליום 30 בספטמבר 2019.

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

תאור פעילות קבוצת הבנק

קבוצת הבנק נמנית עם חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל.

פעילותה העסקית של קבוצת הבנק מתמקדת במספר מישורים עיקריים:

- תיווך פיננסי בין מפקידים ללווים, העומד ביסודה של הבנקאות המסחרית. ההכנסות מפעילות זו מקבלות את ביטויין בהכנסות רבית, נטו ומהוות את מקור הרווח העיקרי של הקבוצה.
- שירותים פיננסיים ובנקאיים מניבי עמלות במגוון רחב של פעילויות, בתחומי ניירות הערך, מטבע חוץ, סחר בינלאומי, שירותי מידע, כרטיסי אשראי, מכשירים פיננסיים נגזרים וכיו"ב.
- ייעוץ השקעות וייעוץ פנסיוני.
- השקעת כספי הנוסטרו של הבנק וניהול סיכונים שוק ונזילות.
- שירותי תפעול בנקאיים לשוק ההון.
- שירותי נאמנות לפרטיים ומוסדיים באמצעות החברה לנאמנות.

הבנק פועל באמצעות שלוש חטיבות עסקיות עיקריות:

- החטיבה העסקית המרכזת את מכלול הפעילות מול לקוחות עסקיים גדולים (corporate) ומסחריים (middle market), וכן את תחום האשראי מול לקוחות עסקיים ומוסדיים הפעילים בשוק ההון. במסגרת החטיבה פועל איזור עסקים, המרכז את פעילות הסניפים העסקיים של הבנק.
- החטיבה הבנקאית מספקת באמצעות הסניפים שירותי בנקאות ומשכנתאות לכלל מגזרי הלקוחות - משקי בית, בנקאות פרטית ועסקים קטנים. במסגרת זו, פועלים גם סניפי יובנק המתמחים בבנקאות פרטית ובשוק ההון וסניפי אוצר החייל (אשר מוזג עם ולתוך הבנק ביום 1 בינואר 2019 - ראה להלן), המתמחים במתן שירותים ללקוחות קמעונאיים ומסחריים, בדגש על עובדי וגמלאי מערכת הביטחון. בנוסף, במסגרת מערך פאג"י, סניפי פאג"י מתמחים במגזר הדתי והחרדי.
- חטיבת נכסי לקוחות המרכזת את מכלול הפעילות בתחומי שוק ההון, הכספים והמט"ח מול הלקוחות הפרטיים, העסקיים, המוסדיים ופעילי שוק ההון. במסגרת החטיבה פועלים חדרי העסקאות בניירות ערך, במט"ח ובפקדונות וכן מערכי ייעוץ ההשקעות, הייעוץ הפנסיוני ומרכז ההשקעות. כמו כן, החטיבה ממונה על פעילות חברות בנות בתחומים משיקים - החברה לנאמנות והחברה לניהול תיקים.

בנוסף לבנק, כוללת כיום הקבוצה את בנק מסד, המתמחה במתן שירותים לאוכלוסיית המורים בישראל.

ביום 20 בספטמבר 2018, נחתם הסכם מיזוג בין הבנק לבין אוצר החייל, לפיו אוצר החייל יתמזג עם ולתוך הבנק באופן בו הנכסים וההתחייבויות של אוצר החייל, כפי שהיו במועד המיזוג, יועברו לבנק ללא תמורה, ואוצר החייל יחוסל, ללא פירוק, ורשם החברות ימחק אותו מרישומיו. ביום 1 בינואר 2019, הושלם המיזוג, כאמור לעיל, לאחר שהתקיימו כל התנאים המתלים שנקבעו בהסכם המיזוג. אוצר החייל כמותג עצמאי, לרבות הפעילות והצביון של סניפיו, נשמר גם לאחר מיזוגו המשפטי לתוך הבנק ובכלל זה נשמרת ההתמחות של אוצר החייל בתחום הקמעונאי ובמתן שירותים לעובדי וגמלאי מערכת הביטחון.

העלאת דירוג הבנק על ידי חברות דירוג

- ביום 11 ביולי 2019, העלתה חברת S&P מעלות את דירוג המנפיק של הבנק ל-iiAAA/Stable ואת כתבי ההתחייבות הנדחים לדירוג iiAA+ ואישררה את דירוג כתבי ההתחייבות הנדחים בעלי מנגנון לספיגת הפסדים בדירוג iiAA.
- ביום 26 ביוני 2019, העלתה חברת "מידרוג" את הערכת האיתנות הפיננסית הפנימית של הבנק ל-aa2.il אופק יציב, את הפקדונות לזמן ארוך והחוב הבכיר של הבנק לדירוג Aaa.il אופק יציב, את כתבי ההתחייבות הנדחים לדירוג Aa1.il אופק יציב, את שטרי ההון הנדחים לדירוג Aa2.il (hyb) אופק יציב ואת כתבי ההתחייבות הנדחים בעלי מנגנון לספיגת הפסדים לדירוג Aa3.il (hyb) אופק יציב. פקדונות הבנק לזמן קצר נותרו בדירוג P-1.il.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה ובהוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו כלכליות בארץ ובעולם והשפעתן על מצב הנזילות והיציבות בשוקי ההון בחברות עסקיות בארץ ובעולם, אירועים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים ברבית, שערי חליפין ואינפלציה, שערי מניות, מחירי אגרות חוב, התנהגות המתחרים ושינוי בתנאי התחרות.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "יעד", "תחזית", "הערכה", "אומדן", "תרחיש", "חזוי", "צפוי", "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "יכול", "יתכן", "יהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר עשויים שלא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי כתוצאה, בין היתר, מהגורמים המפורטים לעיל או כתוצאה מהתממשות אחד או יותר מגורמי הסיכון המפורטים בפרק סקירת הסיכונים להלן.

המידע המוצג בדוח זה נסמך, בין היתר, על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר ונתוני בנק ישראל, וכן על מידע פומבי שנמסר על ידי גורמים שונים, הפעילים והקשורים לשוקי ההון והכספים.

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		יחסים פיננסיים עיקריים
	2018	2019	
			מדדי ביצוע עיקריים
			תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽¹⁾
9.3%	9.8%	10.6%	תשואה לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
0.5%	0.6%	0.6%	יחס הון עצמי רובד 1
10.51%	10.39%	10.79%	יחס המינוף
5.76%	5.63%	5.91%	יחס כיסוי הנזילות
122%	123%	124%	יחס סך ההכנסות לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
3.1%	3.1%	3.0%	יחס יעילות
68.4%	67.7%	64.9%	
			מדדי איכות אשראי עיקריים
			שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור
1.02%	1.02%	1.03%	שיעור חובות פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
0.83%	0.85%	1.02%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור פגום
186%	177%	139%	שיעור מחיקות חשבונאיות, נטו מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
0.16%	0.12%	0.09%	שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
0.20%	0.21%	0.14%	

לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד
2018	2019	
		רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
568	643	הכנסות רבית, נטו
1,833	1,942	הוצאות בגין הפסדי אשראי
130	92	הכנסות שאינן מרבית
1,257	1,140	מזה: עמלות
985	960	הוצאות תפעוליות ואחרות
2,093	2,000	מזה: משכורות והוצאות נלוות
1,241	1,215	הוצאות סילוק
18	41	רווח נקי בסיסי למניה בת 0.05 ש"ח (בש"ח)
5.66	6.41	

ליום			נתונים עיקריים מהמאזן
2018	2019	2019	
			סך כל הנכסים
134,120	135,851	136,988	מזה: מזומנים ופקדונות בבנקים
31,303	32,835	34,516	ניירות ערך
12,595	11,880	10,453	אשראי לציבור, נטו
84,292	85,484	87,310	סך כל ההתחייבויות
125,707	127,441	128,178	מזה: פקדונות הציבור
111,697	113,804	116,292	פקדונות מבנקים
1,150	857	464	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
4,989	5,155	3,690	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק
8,093	8,096	8,461	

נתונים נוספים			
2018	2019	2019	
			מחיר מניה (באגורות)
7,860	8,209	9,257	דיבידנד למניה (באגורות)
355	255	300	יחס הכנסות רבית, נטו לנכסים ממוצעים (באחוזים) ⁽¹⁾
1.9%	1.8%	1.9%	יחס עמלות לנכסים ממוצעים (באחוזים) ⁽¹⁾
1.0%	1.0%	0.9%	

(1) על בסיס שנתי.

הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם

פעילותה של קבוצת הבנק מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים שבהם הינם: סיכוני האשראי, לרבות ריכוזיות (ענפים ולווים); סיכוני שוק, כאשר העיקרי בהם הינו סיכון הרבית; סיכוני נזילות; סיכונים תפעוליים, לרבות סיכון סייבר ואבטחת מידע וסיכון טכנולוגיות מידע; סיכון ציות והלבנת הון; סיכון אסטרטגי; סיכון מוניטין; סיכון משפטי.

כל הסיכונים המהותיים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים. בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל.

במסגרת תהליך ה-ICAAP (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process) הקבוצה מבצעת תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.

הסיכונים המתפתחים העיקריים הינם סיכון תחרותי-אסטרטגי/מודל עסקי, סיכון רגולטורי, סיכוני סייבר ואבטחת מידע, סיכונים חוצי גבולות (Cross Border) וסיכון התנהלות (Conduct Risk). החל מהרבעון השני של השנה, נוסף לסיכונים המתפתחים העיקריים גם סיכון טכנולוגיות מידע, לאור זאת שהסביבה הטכנולוגית מורכבת ומשתנה והתלות בה גוברת, ונוצר הצורך בהגדלת הגמישות העסקית והטכנולוגית ובהגברת השימוש בטכנולוגיות חדשות. מידע נוסף מפורט בדוחות הכספיים לשנת 2018.

יעדים ואסטרטגיה

הנהלת הבנק מכוונת ומונחת על ידי הדירקטוריון וועדותיו באשר לאסטרטגיה ולמדיניות העסקית של הבנק. במסגרת זו, מאושרים על ידי הדירקטוריון המטרות, היעדים הכמותיים והאיכותיים ותחומי הפעילות של הבנק.

על בסיס התכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק, מגישה ההנהלה לדירקטוריון תכנית עבודה שנתית ואת תקציבי הבנק, תוך פירוט כמותי ואיכותי של תמהיל ההכנסות, ההוצאות וההשקעות, שהנהלת הבנק קבעה לעצמה כיעדים ארוכי טווח וכיעדים פרטניים לשנת העבודה השוטפת.

הדירקטוריון וועדותיו מפקחים ומבקרים את עבודת הנהלה בכל הקשור ביישום האסטרטגיה והמדיניות העסקית, כפי שאושרו על ידם. הדירקטוריון גם מאשר את מדיניות ניהול הסיכונים הכוללת, לרבות קביעת מגבלות שונות לחשיפות בתחום סיכוני האשראי, השוק והנזילות. היחידות השונות בבנק, במערך הסינפים ובמטה, פועלות במסגרת נהלים וחוזרים כתובים המנחים אותן בפעילותן השוטפת. נהלים אלו מגדירים, בין היתר, את סמכויות היחידות השונות בבנק, ואת דרכי הפעולה בהן עליהן לנקוט.

הבנק פועל על פי תכנית אסטרטגית רב שנתית המתוקפת על ידי הדירקטוריון, מדי חצי שנה. התכנית מושתתת על התנהלות מידתית בכל תחומי הפעילות, מתוך שאיפה לרווחיות נאותה ויציבה, לאורך זמן.

לבנק היתה תכנית אסטרטגית לשנים 2016-2018, אשר אושרה על ידי הדירקטוריון בחודש ספטמבר 2015 ונבחנה ועודכנה על ידו פעמיים בשנה. יעדי העל של התכנית הם במונחי תשואה על הון מעל רבית חסרת סיכון ויחס יעילות. הבנק קידם ומקדם במהלך השנים תכניות אסטרטגיות שונות בתחומי פעילות שונים, בהלימה לחזון הבנק ולדגשים האסטרטגיים שלו ועל פי השינויים הקיימים והעתידיים בסביבת הפעילות שלו.

ביום 17 בנובמבר 2016, אישר דירקטוריון הבנק את עדכון התכנית האסטרטגית של הקבוצה בהיבט מהלכי התייעלות, לשנים 2016 ועד 2020. הבנק בחן, כאמור, מדי חצי שנה, את התכנית בהתייחס לסביבה המאקרו כלכלית, להתפתחויות התחרותיות במשק, לסביבה הרגולטורית, להתפתחויות הטכנולוגיות ולשינויים התכופים בסביבת הדיגיטל והסייבר וכן לשינויים שחלים בקבוצת הבנק, ומעדכן במידת הצורך את התכנית והמהלכים הנובעים מהתכנית האסטרטגית.

ביום 5 בנובמבר 2019 אישר דירקטוריון הבנק אסטרטגיה תאגידית חדשה לשנים הקרובות בהתאם לשינויים בסביבת הפעילות שלו, ומתוך ראייה קדימה של עולם הבנקאות. האסטרטגיה החדשה גובשה במהלך שנת 2019 ומהווה המשך ישיר לאסטרטגיה תאגידית קודמת ולתהליכים אסטרטגיים פרטניים שבוצעו בשנים האחרונות, כמפורט בהמשך.

הבנק שם דגש על מתן ערך מוסף ללקוחותיו וזאת בהתאם לצרכיו של כל לקוח, לרבות בתחום הדיגיטל והמענה הטכנולוגי; מיקודן של חברת הבת מסד והמותגים יובנק, פאג"י ואוצר החייל בנישות הפעילות הייחודיות להן, ובעיקר בקידום תחום הקמעונאות והעסקים הקטנים; שמירה על מובילותו בשוק ההון; הובלת מהלכי התייעלות בהוצאות תוך ייעול מצבת כח אדם, שיפור תהליכים, המשך התייעלות ברשת הסינוף ושימוש גובר בערוצי הבנקאות הישירה וכן חיזוק תרבות מכוונת ביצועים ומדידה בקבוצה, בד בבד עם ניהול סיכונים מושכל.

בשנת 2018, הושקה אסטרטגיית הדיגיטל של הבנק (אושרה בסוף שנת 2017), אשר מטרתה לתמוך באסטרטגיה העסקית של הבנק. כחלק מאסטרטגיית הדיגיטל ובהלימה לאסטרטגיית הבנק "משקיעים בך", הבנק מפתח מענה דיגיטלי מותאם וממוקד בצרכי הלקוח. הבנק שם דגש על פתרונות אשר ניתן יהיה לשלב בממשקים מול הלקוח ובכך לשפר את חווית הלקוח ולתת לו ערך מוסף בעולמות הפיננסיים השונים, ובפרט בעולמות שוק ההון. בנוסף, הבנק מקדם חדשנות באמצעות הטמעת מוצרים וטכנולוגיות מחברות הזנק, זאת לצד הפעילות השוטפת לפיתוח מוצרים וטכנולוגיות in-house באמצעות מערך ה-ID של הבנק. לצורך מימוש כל זאת, אף הוקמה מחלקה ייעודית לטיפול הוליסטי בתחום החדשנות והדיגיטל.

בנוסף, בשנת 2019 סיים הבנק לגבש תכנית אסטרטגית חדשה בעולמות תשתיות המחשוב. מטרת התכנית היא לשפר את יכולתו של הבנק לפעול בסביבת הבנקאות המשתנה, בין היתר על ידי קיצור זמני תגובה והגברת הגמישות.

הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

11	מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
13	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברוח כולל אחר
17	המבנה וההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
26	מגזרי הפעילות הפיקוחיים
31	חברות מוחזקות עיקריות

הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

התפתחויות כלכליות עיקריות

להלן ההתפתחויות הכלכליות העיקריות שהשפיעו על הסביבה הכלכלית בה פעל ענף הבנקאות בישראל, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019.

צמיחה

האינדיקטורים האחרונים לפעילות הריאלית שפורסמו, ממשיכים להיות חיוביים ומעידים כי המשק הוסיף לצמוח גם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019, כאשר האומדן לרבעון השלישי של שנת 2019 הצביע על עלייה של 4.1% בתמ"ג. שוק העבודה ממשיך להפגין עוצמה, עם שיעורי אבטלה נמוכים יחסית וביטחון תעסוקתי גבוה ולאורך זמן נחזית מגמה של עלייה בצמיחה. המדד המשולב למצב המשק של בנק ישראל עלה במהלך שמונת החודשים הראשונים של שנת 2019 ב-1.9%, בהשוואה לעלייה של 2.2% בתקופה המקבילה אשתקד. בתחזית חטיבת המחקר של בנק ישראל, מחודש אוקטובר 2019, נותרה תחזית הצמיחה בגידול בקצב התוצר לשנת 2019 על 3.1%, ותחזית הצמיחה לשנת 2020 הורדה ל-3.0%.

תקציב המדינה

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 נמדד גירעון בסך 30.9 מיליארד ש"ח בפעילות התקציבית של הממשלה, בהשוואה לגירעון בסך 23.8 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגירעון המתוכנן לשנת 2019 עומד על 40.2 מיליארד ש"ח שהם 2.9% מהתמ"ג. ב-12 החודשים האחרונים (אוקטובר 2018 - ספטמבר 2019) עמד הגירעון בתקציב המדינה על 3.3% מהתמ"ג. חברת דירוג האשראי העולמית Fitch אישרה בחודש מרס 2019 את דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של A+ עם תחזית יציבה. חברת דירוג האשראי העולמית S&P אישרה בחודש אוגוסט 2019 את דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של AA- עם תחזית יציבה.

אינפלציה

מדד המחירים לצרכן עלה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 ב-0.6% (מדד "בגין"). המדד "הידוע" עלה בשיעור של 0.5% ב-12 החודשים האחרונים (ספטמבר 2019 בהשוואה לספטמבר 2018) עלה מדד המחירים לצרכן ב-0.3%. על פי הערכת בנק ישראל מחודש אוקטובר 2019, האינפלציה בשנת 2019 תעמוד על 0.6% ובשנת 2020 האינפלציה תעמוד על 1.2%. נכון לחודש ספטמבר 2019, ציפיות האינפלציה הנגזרות משוק ההון ל-12 החודשים העוקבים, עומדות על שיעור של 1.1%.

שוק הדיור

הפרסומים האחרונים משקפים עלייה במחירי הדירות. על פי מדד מחירי הדירות של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן - "הלמ"ס"), שפורסם בחודש אוקטובר 2019, נרשמה עלייה של 0.1% במחירי הדירות בחודשים יולי-אוגוסט 2019, בהשוואה לעסקאות שבוצעו בחודשים יוני-יולי 2019. מחירי העסקאות בחודשים יולי-אוגוסט 2019 עלו ב-1.3%, בהשוואה לחודשים המקבילים אשתקד.

שוק העבודה

שיעור האבטלה הינו נמוך ויציב במהותו, כאשר בחודש אוגוסט 2019 עמד על 3.8%, בהשוואה ל-3.7% בחודש יולי 2019.

שער החליפין

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019, ירד שער החליפין של השקל מול הדולר בשיעור של כ-7.1% ושער החליפין של השקל מול האירו ירד בשיעור של כ-11.3%.

רבית בנק ישראל

בחודש נובמבר 2018, העלה בנק ישראל את הרבית, לראשונה מחודש פברואר 2015, ב-0.15% נקודות אחוז לרמה של 0.25%. על פי הערכות מחלקת המחקר בבנק ישראל מחודש אוקטובר 2019, במהלך שנת 2020 צפויה הרבית לעמוד בטווח שבין 0.25% ל-0.1%.

הסביבה הגלובלית

הסיכונים הנשקפים לכלכלה העולמית התגברו, בעיקר לנוכח "מלחמת הסחר" ואי הוודאות לגבי הברקזיט. ה-OECD עדכן כלפי מטה את התחזית לצמיחה ולסחר העולמיים ב-2019 וב-2020. בארה"ב, ה-FED הוריד את הרבית ב-0.25 נקודות אחוז 3 פעמים, האחרונה בסוף חודש אוקטובר 2019. האינפלציה עלתה מעט אך היא עדיין מעט נמוכה מהיעד והצמיחה ברבעון השלישי של השנה צפויה להיות מתונה, בנוסף על ההאטה שנרשמה ברבעון השני. באירופה חלה האטה בצמיחה והייצור התעשייתי מתכווץ, ומעיב בעיקר על כלכלת גרמניה מוטת התעשייה. האינפלציה בגוש האירו נותרה נמוכה וה-ECB הפחית את הרבית, ונקט בצעדי הרחבה משמעותיים נוספים.

שוקי ההון

בשוק ההון המקומי, במהלך בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 נרשמו עליות במדדי המניות העיקריים: מדד ת"א 35 עלה בכ-10.4% ומדד ת"א 125 עלה בכ-15.0%. מדד האג"ח הכללי עלה בכ-7.7%. במחזורי המסחר של המניות בבורסה המקומית נרשמה מגמת ירידה, במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2019. מדד ה-S&P-500 עלה בכ-18.7% במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2019. באירופה, עלה מדד היורוסטוקס-600 בכ-16.4%, ומדד המדינות המתפתחות (מדד ה-EM-MSCI) עלה בכ-3.7%.

לפרטים נוספים, ראה התפתחויות עיקריות בארץ ובעולם, בפרק ממשל תאגידי, פרטים נוספים.

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות, וברווח כולל אחר

רווח ורווחיות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של השנה הסתכם ב-643 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-568 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 13.2%.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק (על בסיס שנתי) עמדה בתקופה ינואר-ספטמבר 2019 על שיעור של 10.6%, בהשוואה ל-9.8% בתקופה המקבילה אשתקד ול-9.3% בכל שנת 2018.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק ברבעון השלישי של השנה הסתכם ב-236 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-212 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 11.3%.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק (על בסיס שנתי) עמדה ברבעון השלישי של השנה על 11.7%, בהשוואה ל-11.1% בתקופה המקבילה אשתקד.

תמצית דוח רווח והפסד

שינוי	לתשעת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר		שינוי	לשלושת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר		
	2018	2019		2018	2019	
ב-%	במיליוני ש"ח		ב-%	במיליוני ש"ח		
4.4	2,028	2,117	(5.0)	742	705	רווח מימוני, נטו ⁽¹⁾
(29.2)	130	92	(32.7)	49	33	הוצאות בגין הפסדי אשראי
6.7	1,898	2,025	(3.0)	693	672	רווח מימוני, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
(2.5)	985	960	0.9	322	325	עמלות
(93.5)	77	5	50.0	2	3	הכנסות אחרות
(4.4)	2,093	2,000	(7.4)	701	649	הוצאות תפעוליות ואחרות
14.2	867	990	11.1	316	351	רווח לפני מסים
18.2	302	357	15.5	103	119	הפרשה למסים על הרווח
39.3	28	39	66.7	9	15	חלק הבנק ברווחי חברה כלולה לאחר השפעת המס
						רווח נקי:
13.3	593	672	11.3	222	247	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
16.0	(25)	(29)	10.0	(10)	(11)	רווח המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
13.2	568	643	11.3	212	236	המיוחס לבעלי מניות הבנק
	9.8%	10.6%		11.1%	11.7%	תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק

(1) סעיפי רווח והפסד לעיל הוצגו במתכונת שונה מהמתכונת בתמצית דוח רווח והפסד. השינוי בא לידי ביטוי באמצעות מיון של הכנסות הרבית, נטו והכנסות המימון שאינן מרבית לרווח המימוני, נטו.

רווחיות בניטרול רכיבים מסויימים

שינוי	לתשעת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר		שינוי	לשלושת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר		
	2018	2019		2018	2019	
ב-%	במיליוני ש"ח		ב-%	במיליוני ש"ח		
568	643		212	236		רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק - כפי שדווח
(46)	-		-	-		בניטרול ⁽¹⁾
(65)	(16)		(65)	(16)		רווח ממכירת נכסים בחברות מאוחדות
53	4		31	-		רווח ממכירת/שיערוך מניות הבורסה
510	631		178	220		הוצאות בגין מיזוג אוצר החייל
8.8%	10.4%		9.2%	10.9%		רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בניטרול הרכיבים לעיל
						תשואה

(1) ראו להלן פרטים בדבר הרכיבים שנטרלו.

פרטים בדבר הרכיבים שנוטרלו

רווח ממכירת נכסים בחברות מאוחדות - ביום 14 במרס 2018, הושלמה מכירת נכס הנדל"ן שהיה בבעלות פיבי שווייץ בע"מ. הרווח מהמכירה בסך של 19 מיליון ש"ח נכלל ברבעון הראשון של שנת 2018 בהכנסות אחרות (ההשפעה על הרווח הנקי - 13 מיליון ש"ח).

ביום 21 ביוני 2018, הושלמה מכירת זכויות אוצר החייל בבניין בו פעלה הנהלת החברה. הרווח מהמכירה בסך של 46 מיליון ש"ח, נכלל ברבעון השני של שנת 2018 בהכנסות אחרות (ההשפעה על הרווח הנקי - 33 מיליון ש"ח).

רווח ממכירת מניות הבורסה - ביום 27 באוגוסט 2018, הושלמה העסקה למכירת חלק ממניות הבורסה שהיו בידי הבנק, הרווח מהמכירה בסך של 77 מיליון ש"ח נכלל ברבעון השלישי של שנת 2018 בהכנסות מימון שאינן מרבית (ההשפעה על הרווח הנקי - 65 מיליון ש"ח).

רווח משיערוך מניות הבורסה - ביום 1 באוגוסט 2019, נרשמו למסחר מניות הבורסה. בעקבות כך, רשם הבנק ברבעון השלישי של השנה רווח משיערוך מניות הבורסה שנותרו בידי בסכום של כ-25 מיליון ש"ח בהכנסות מימון שאינן מרבית (ההשפעה על הרווח הנקי - 16 מיליון ש"ח) (ראה באור I.5. לדוחות הכספיים).

הפרשה להוצאות בגין מיזוג אוצר החייל - ההוצאות בגין פיצויי פרישה אשר נכללו בדוח רווח והפסד בתקופה המקבילה אשתקד הסתכמו ב-82 מיליון ש"ח (ההשפעה על הרווח הנקי - 53 מיליון ש"ח).

התפתחות ההכנסות וההוצאות

הרווח המימוני נטו

בכדי לנתח את הרווח מפעילות מימון יש לכלול ברווח בנוסף להכנסות והוצאות רבית גם הכנסות והוצאות מימון שאינן מרבית. הכנסות אלה כוללות את הכנסות המימון בגין מכשירים נגזרים המהווים חלק אינטגרלי מניהול החשיפות של הבנק. ההכנסות ממכשירים נגזרים כוללות, בין היתר, את השפעות ערך הזמן על השווי ההוגן של נגזרים, המהווים חלק בלתי נפרד מניהול סיכוני הרבית בבנק ואת השפעת שיעור עליית המדד הידוע על נגזרים, המהווה חלק בלתי נפרד מניהול החשיפה למדד המחירים לצרכן.

להלן הרכב הרווח המימוני, נטו

תשעת החודשים הראשונים של שנת		2018				2019			
2018	2019	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח							
2,229	2,337	654	819	756	772	727	911	699	הכנסות רבית
396	395	70	204	122	119	92	246	57	הוצאות רבית
1,833	1,942	584	615	634	653	635	665	642	הכנסות רבית, נטו
195	175	40	47	108	36	46	66	63	הכנסות מימון שאינן מרבית
2,028	2,117	624	662	742	689	681	731	705	סך הרווח המימוני, נטו

להלן ניתוח של סך הרווח המימוני, נטו

תשעת החודשים הראשונים של שנת		2018				2019			
2018	2019	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח							
1,927	2,060	618	647	662	684	675	709	676	רווח מפעילות שוטפת
15	(7)	1	11	3	3	(5)	2	(4)	התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים
6	9	1	5	-	3	4	5	-	הכנסות ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב
80	55	4	(1)	77	(1)	7	15	33	רווחים (הפסדים) מהשקעות במניות
2,028	2,117	624	662	742	689	681	731	705	רווח מימוני, נטו

ברוח המימוני מפעילות שוטפת בתשעת החודשים הראשונים של השנה חל גידול בשיעור של 6.9%, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. גידול זה נובע בעיקר מגידול בהיקפי הפעילות.

להלן נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית:

לתשעת החודשים שנתיים		
2018	2019	
ביום 30 בספטמבר		
באחוזים		
2.48	2.59	שיעור ההכנסה על נכסים נושאי רבית
0.74	0.76	שיעור ההוצאה על התחייבויות נושאות רבית
1.74	1.83	פער הרבית הכולל
2.04	2.15	יחס בין הכנסות מרבית נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הרבית

למידע נוסף בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית של הבנק והחברות מאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות רבית, ראה נספח 1 לפרק ממשל תאגידי.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-92 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-130 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן פרטים לגבי ההוצאות בגין הפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים:

לתשעת החודשים שנתיים		
2018	2019	
במיליוני ש"ח		
133	160	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(118)	(153)	קישון בהוצאה הפרטנית וגביית חובות שנמחקו חשבונאית
15	7	הוצאה פרטנית, נטו בגין הפסדי אשראי
115	85	הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי
130	92	סך כל ההוצאות בגין הפסדי אשראי
		מזה:
88	43	הוצאות בגין אשראי מסחרי
4	2	הוצאות בגין אשראי לדיור
38	47	הוצאות בגין אשראי פרטי אחר
0.03%	0.01%	שיעור ההוצאה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
0.18%	0.13%	שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
0.21%	0.14%	שיעור סך כל ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾

(1) על בסיס שנתי.

למידע נוסף בדבר ההוצאות בגין הפסדי אשראי ראה פרק סקירת הסיכונים להלן.

ההכנסות מעמלות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-960 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-985 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קישון בשיעור של 2.5%.

להלן התפלגות ההכנסות מעמלות:

שינוי	לתשעת החודשים שנתיים		
	2018	2019	
	ביום 30 בספטמבר		
	במיליוני ש"ח		
(5.5)	181	171	ניהול חשבון
(5.0)	80	76	כרטיסי אשראי
(1.9)	462	453	פעילות בשוק ההון
3.7	107	111	הפרשי המרה
(5.8)	69	65	עמלות מעסקי מימון
(2.3)	86	84	עמלות אחרות
(2.5)	985	960	סך כל העמלות

ההכנסות האחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-5 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-77 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון שנבע בעיקר מירידה ברווח ממימוש נכסים. ביום 21 ביוני 2018, הושלמה מכירת זכויות אוצר החייל בבניין בו פעלה הנהלת החברה. הרווח מהמכירה שנכלל בסעיף זה בתקופה המקבילה אשתקד, הסתכם ב-46 מיליון ש"ח, לפני השפעת המס. ביום 14 במרס 2018, הושלמה מכירת נכס הנדל"ן, שהיה בבעלות פיבי שוויץ בע"מ. הרווח מהמכירה שנכלל בסעיף זה בתקופה המקבילה אשתקד, הסתכם ב-19 מיליון ש"ח, לפני השפעת המס.

הוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-2,000 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,093 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 4.4%. להלן פירוט של הוצאות התפעוליות והאחרות:

לתשעת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר		
2018	2019	
במיליוני ש"ח		
1,241	1,215	משכורות והוצאות נלוות
285	270	אחזקה ופחת בנינים וציוד
67	68	הפחתות של נכסים בלתי מוחשיים
82	6	הוצאות בגין מיזוג אוצר החייל
18	40	הוצאות סילוק וצמצום
400	401	הוצאות אחרות למעט צמצום וסילוק
2,093	2,000	סך כל הוצאות התפעוליות והאחרות

משכורות והוצאות נלוות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-1,215 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,241 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 2.1%, המוסבר בעיקר מקיטון בעלויות השכר עקב צמצום במצבת העובדים בקבוצה, שקוזז בחלקו בעליית השכר ומקיטון בהוצאות בגין מענקים לעובדים.

הוצאות אחזקה ופחת בנינים וציוד הסתכמו ב-270 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-285 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 5.3%, שנבע בעיקר מירידה בהיקף נכסי הנדל"ן בקבוצה עקב מהלכי התייעלות.

ההוצאות האחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-447 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-500 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 10.6%, שנבע בעיקר מקיטון בסך של 76 מיליון ש"ח בהוצאות בגין מיזוג אוצר החייל. קיטון זה קוזז בחלקו בגידול בהוצאות סילוק בסך של 22 מיליון ש"ח.

ההפרשה למסים על הרווח הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-357 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-302 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור המס האפקטיבי הגיע ל-36.1%, בהשוואה לשיעור מס סטטוטורי של 34.2%.

חלק הבנק ברווח של חברה כלולה לאחר השפעת המס הסתכם ב-39 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-28 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

סך הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-668 מיליון ש"ח, סכום זה הושפע מהרווח הנקי לתקופה המיוחס לבעלי מניות הבנק בסך של 643 מיליון ש"ח, מרווח כולל אחר בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי שוק בסך של 54 מיליון ש"ח ומהפסד כולל אחר בגין הטבות לעובדים בסך של 29 מיליון ש"ח.

המבנה וההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

סך נכסי קבוצת הבנק ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכם ב-136,988 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-134,120 מיליון ש"ח בסוף שנת 2018.

א. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים:

שינוי	31 בדצמבר		30 בספטמבר		
	2018	2019	2018	2019	
ב-%	במיליון ש"ח				
3.6	84,292	87,310			אשראי לציבור, נטו
(17.0)	12,595	10,453			ניירות ערך
10.3	31,303	34,516			מזומנים ופקדונות בבנקים
4.1	111,697	116,292			פקדונות הציבור
(26.0)	4,989	3,690			אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
4.5	8,093	8,461			הון המיוחס לבעלי מניות הבנק

ב. להלן ההתפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים:

שינוי	31 בדצמבר		30 בספטמבר		
	2018	2019	2018	2019	
ב-%	במיליון ש"ח				
3.2	281	290			מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים למעט נגזרים:
0.2	7,840	7,858			אשראי תעודות
(4.2)	2,405	2,303			ערבויות והתחייבויות אחרות
(4.9)	9,568	9,100			מסגרות לפעולה במכשירים נגזרים שלא נוצלו
2.4	7,726	7,909			מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו
(14.4)	6,679	5,719			מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו ומסגרות להשאלת ניירות ערך
(3.8)	34,499	33,179			התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שעדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערבויות
					סך הכל

מכשירים פיננסיים נגזרים:

ערך נקוב	31 בדצמבר 2018		30 בספטמבר 2019		ערך נקוב	
	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי		
	במיליון ש"ח					
29,110	224	207	20,371	440	269	חוזי רבית
60,101	422	540	73,056	579	528	חוזי מטבע
45,227	650	651	38,275	280	280	חוזים בגין מניות
100	1	1	66	1	1	חוזי סחורות ואחרים
134,538	1,297	1,399	131,768	1,300	1,078	סך הכל

האשראי לציבור, נטו ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכם ב-87,310 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-84,292 מיליון ש"ח בסוף שנת 2018, גידול בשיעור של 3.6%.

להלן נתונים על היקפי האשראי לציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך האשראי לציבור ליום		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2019	31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2019	שינוי	
%		%		במיליון ש"ח	
82.5	83.0	69,600	72,466	2,866	מטבע ישראלי
12.0	11.2	10,073	9,774	(299)	- לא צמוד
4.8	5.1	4,065	4,448	383	- צמוד למדד
0.7	0.7	554	622	68	מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
100.0	100.0	84,292	87,310	3,018	פריטים לא כספיים
					סך הכל

אשראי לציבור, ברוטו לפי מגזרי פעילות פיקוחיים:

השינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2018	31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2018	30 בספטמבר 2019	
ב-%		במיליוני ש"ח			
4.0	(5.1)	17,052	18,688	17,732	עסקים גדולים
1.9	1.2	5,816	5,857	5,927	עסקים בינוניים
2.1	2.2	15,948	15,932	16,290	עסקים קטנים וזעירים
4.3	5.3	21,040	20,833	21,942	משקי בית ללא הלוואות לדיור
3.6	4.8	24,319	24,033	25,198	הלוואות לדיור
17.6	17.6	51	51	60	בנקאות פרטית
14.5	9.9	934	973	1,069	גופים מוסדיים
3.6	2.1	85,160	86,367	88,218	סך הכל
מזה: אשראי צרכני ללא הלוואות לדיור וכרטיסי אשראי					
2.4	3.9	17,720	17,473	18,146	משקי בית
13.6	25.0	22	20	25	בנקאות פרטית
2.4	3.9	17,742	17,493	18,171	סך הכל

סיכון האשראי הכולל לציבור מורכב מסיכון אשראי מאזני, הכולל את האשראי לציבור, השקעות באגרות חוב של הציבור ונכסים הנובעים ממכשירים נגזרים שנרכשו על ידי הציבור, ומסיכון אשראי חוץ מאזני, הכולל עסקאות במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, מסגרות אשראי בלתי מנוצלות והתחייבויות למתן אשראי.

סיכון האשראי הכולל לציבור, הסתכם ביום 30 בספטמבר 2019 ב-121,816 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-120,495 מיליון ש"ח בסוף שנת 2018, גידול בשיעור של 1.1%.

להלן מידע לגבי התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק:

שינוי	ליום 31 בדצמבר 2018			ליום 30 בספטמבר 2019		ענף משק
	חלק הענף מסך סיכון האשראי	סיכון האשראי הכולל לציבור	במיליוני ש"ח	חלק הענף מסך סיכון האשראי	סיכון האשראי הכולל לציבור	
%	%		%	במיליוני ש"ח		
(4.9)	12.9	15,507	12.1	14,746	שירותים פיננסיים (כולל חברות אחזקה)	
0.8	12.9	15,547	12.9	15,678	בינוי ונדל"ן	
(3.2)	8.6	10,330	8.2	10,004	תעשייה	
(1.0)	6.6	7,981	6.5	7,902	מסחר	
3.6	48.8	58,779	50.0	60,866	לקוחות פרטיים, לרבות הלוואות לדיור	
2.2	10.2	12,351	10.3	12,620	אחרים	
1.1	100.0	120,495	100.0	121,816	סך הכל	

להלן החלוקה הענפית של ששת הלווים הגדולים בקבוצה (לפי גודל חבות ברוטו לפני ניכוי בטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לוהו ושל קבוצת לוויים):

ליום 30 בספטמבר 2019				ענף משק	לוהו מספר
סיכון אשראי כולל לאחר ניכויים מותרים	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני* במיליוני ש"ח		
610	1,348	165	1,183	שירותים פיננסיים	1.
821	821	291	530	תעשייה	2.
707	707	6	701	שירותים פיננסיים	3.
701	701	-	701	שירותים פיננסיים	4.
625	625	232	393	אספקת חשמל ומים	5.
34	558	5	553	שירותים פיננסיים	6.

ליום 31 בדצמבר 2018				ענף משק	לוהו מספר
סיכון אשראי כולל לאחר ניכויים מותרים	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני* במיליוני ש"ח		
763	2,223	224	1,999	שירותים פיננסיים	1.
906	906	6	900	שירותים פיננסיים	2.
868	868	738	130	תעשייה	3.
700	700	-	700	שירותים פיננסיים	4.
-	432	-	432	שירותים פיננסיים	5.
402	402	172	230	אספקת חשמל ומים	6.

* כולל אשראי לציבור, השקעה באגרות חוב ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.

ההשקעה בניירות ערך ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמה ב-10,453 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-12,595 מיליון ש"ח בסוף שנת 2018, קיטון בשיעור של 17.0%.

להלן הרכב התיק:

חלק מסך ניירות הערך		יתרה ליום		
31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2019	31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2019	
	%		במיליוני ש"ח	
77.4	79.0	9,742	8,257	אגרות חוב ממשלתיות
5.5	2.8	698	297	אגרות חוב של בנקים (1)
6.4	8.4	803	877	קונצרני ומגובי נכסים
8.9	6.8	1,125	712	קונצרני ומגובי נכסים בערבות ממשלות
1.8	3.0	227	310	מניות (2)
100.0	100.0	12,595	10,453	סך הכל

(1) היתרה כוללת גם אגרות חוב שהונפקו על ידי חברות הנפקה של בנקים.

כולל אגרות חוב של בנקים זרים במט"ח בבעלות ובערבות ממשלות זרות בסך של 260 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2018 - 531 מיליון ש"ח).

(2) ההשקעה במניות כוללת, בין היתר, השקעה בקרנות השקעה פרטיות בסך של 94 מיליון ש"ח, השקעה במניות ובסלי מדדי מניות במט"ח בסך של 70 מיליון ש"ח וכן השקעה במניות ובסלי מדדי מניות הנסחרים בבורסה בתל-אביב בסך של 113 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2018 - השקעה בקרנות השקעה פרטיות בסך של 123 מיליון ש"ח, השקעה במניות ובסלי מדדי מניות במט"ח בסך של 77 מיליון ש"ח וכן השקעה במניות הנסחרות בבורסה בתל-אביב בסך של 19 מיליון ש"ח).

להלן התפלגות תיק ניירות הערך לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך ניירות הערך ליום		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2019	31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2019	שינוי במיליוני ש"ח	
%	%	%	%	%	
					מטבעי ישראל
33.7	32.5	4,250	3,401	(849)	- לא צמוד
5.7	3.2	712	335	(377)	- צמוד למדד
58.8	61.3	7,406	6,407	(999)	מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
1.8	3.0	227	310	83	פריטים לא כספיים
100.0	100.0	12,595	10,453	(2,142)	סך הכל

להלן פירוט המקורות לציטוטי המחירים המשמשים את הבנק לשם קביעת השווי ההוגן של ניירות הערך ליום 30 בספטמבר 2019:

סך הכל	מחיר מצד נגדי לעסקה**	מחיר אינדיקטיבי*	מחיר מצוטט בשוק פעיל במיליוני ש"ח	
310	99	33	178	מניות וקרנות השקעה פרטיות
3,097	-	-	3,097	אגרות חוב ממשלתיות במטבעי ישראל
639	-	274	365	אגרות חוב קונצרניות במטבעי ישראל
5,996	-	5,865	131	אגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח שאינן מגובות נכסים
411	-	411	-	אגרות חוב מגובות משכנתא (MBS)
10,453	99	6,583	3,771	סך הכל
100.0	1.0	62.9	36.1	% מהתיק

* מחיר אינדיקטיבי - אינדיקציה הנקבעת על ידי הבנק ואשר מבוססת בעיקר על ציטוטי מחיר המתקבלים מגופים חיצוניים, אשר התמחותם בכך, והייתה מבוססת על מודלים פנימיים שנקבעו על ידי הבנק.

** מחיר מצד נגדי לעסקה - ציטוט מחיר המתקבל מהגורם מולו בוצעה העסקה. לגבי קרנות השקעה פרטיות, בחינת הצורך בביצוע הפרשה לירידת ערך מתבססת על הדוחות הכספיים שלהן.

להלן פירוט נוסף לאגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח שאינן מגובות בנכסים לפי מדינות/יבשות:

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2019	
במיליוני ש"ח		
3,491	3,210	ישראל (כולל ממשלת ישראל - 3,075 מיליון ש"ח; 31.12.18 - 3,364 מיליון ש"ח)
2,051	2,199	ארצות הברית (כולל ממשלת ארצות הברית - 2,085 מיליון ש"ח; 31.12.18 - 1,944 מיליון ש"ח)
96	183	צרפת
459	25	קנדה
547	279	גרמניה (כולל ממשלת גרמניה או בערבותה)
93	38	אירופה - אחרים (1 מדינות; 31.12.18 - 2 מדינות)
29	-	בריטניה
204	62	המזרח הרחוק, אוסטרליה ואחרים (3 מדינות; 31.12.18 - 5 מדינות)
6,970	5,996	סך הכל

יצוין כי בכל אחת מהמדינות (למעט ממשלת ישראל וממשלת ארצות הברית), אין מנפיק שיתרת אגרות החוב שלו עולה על 2% מההון המיוחס לבעלי מניות הבנק.

להלן פירוט נוסף לאגרות חוב קונצרניות במטבע ישראלי, לפי ענפי משק:

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2019	
במיליוני ש"ח		
72	82	שירותים פיננסיים
68	12	בנקים
46	32	תעשייה
139	148	חשמל ומים
161	177	בניה ונדל"ן
9	-	תקשורת ושירותי מחשב
50	58	מסחר
63	101	תחבורה
23	25	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
5	4	שירותים ציבוריים
636	639	סך הכל

להלן הרכב תיק אגרות החוב במט"ח בקבוצת הבנק:

- **אגרות חוב במט"ח וצמוד מט"ח שאינן מגובות נכסים** - מסתכמות ב-5,996 מיליון ש"ח (1,722 מיליון דולר) (כולל חברות זרות בסך של 700 מיליון ש"ח, אגרות חוב של חברות ישראליות במט"ח, שרובן נסחרות בחו"ל בסך של 136 מיליון ש"ח, אגרות חוב מדינת ישראל במט"ח בסך של 3,075 מיליון ש"ח ואגרות חוב ממשלתיות זרות בסך של 2,085 מיליון ש"ח). כל אגרות החוב הזרות הכלולות בתיק מדורגות בדירוג השקעה (Investment Grade) - בקבוצת דירוג A ומעלה, כאשר כ-0.4% מהחשיפה הינה למוסדות בנקאיים ופיננסיים מובילים במדינות OECD. תיק השקעה זה מפוזר כך שהחשיפה למנפיק יחיד (שאיננו ממשלה) אינה עולה על 2.3% מהיקף תיק אגרות החוב במט"ח. משך החיים הממוצע בתיק אגרות החוב הזרות במט"ח עומד על כ-3 שנים. יתרת הרווחים ברוטו שטרם מומשה (הכלולה בהון במסגרת התאמות לשווי הוגן בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה) ליום הדיווח בגין תיק זה עמדה על כ-40 מיליון ש"ח (כ-12 מיליון דולר), בהשוואה ל-6 מיליון ש"ח (כ-2 מיליון דולר) ליום 31 בדצמבר 2018.

- **אגרות חוב מגובות במשכנתאות (Mortgage Backed Securities - MBS)** - מסתכמות ב-411 מיליון ש"ח (118 מיליון דולר). מתוכן אגרות חוב בסך של 410 מיליון ש"ח (118 מיליון דולר) הונפקו על ידי חברה בבעלות מלאה של ממשלת ארה"ב (Ginnie Mae) והיתרה בסך של כ-1 מיליון ש"ח הונפקה על ידי סוכנויות פדרליות בארה"ב Freddie Mac-I Fannie Mae.

להלן ניתוח רגישות ליום 30 בספטמבר 2019 של השפעת שינויים בשערי הרבית על קצב הפרעונות המוקדמים והשווי ההוגן של תיק אגרות החוב מגובות המשכנתא (כולל גידור כלכלי של עסקאות החלפת רבית):

שינוי בשינוי ההוגן	שינוי בקצב הפרעונות המוקדמים		
	במיליוני דולר	בנקודות אחוז	
(5.7)	(13.1)	עלייה של 200 נקודות בסיס	
(2.1)	(9.0)	עלייה של 100 נקודות בסיס	
0.4	20.8	ירידה של 100 נקודות בסיס	
0.3	35.3	ירידה של 200 נקודות בסיס	

יתרת הרווחים, נטו (לפני השפעת המס), הכלולים ברווח כולל אחר מצטבר, בגין הפער בין השווי ההוגן של אגרות החוב בתיק הזמין למכירה לבין עלותם המופחתת, ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמה ב-63 מיליון ש"ח.

מזומנים ופקדונות בבנקים ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמו ב-34,516 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-31,303 מיליון ש"ח בסוף שנת 2018, גידול בשיעור של 10.3%.

פקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמו ב-116,292 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-111,697 מיליון ש"ח בסוף שנת 2018, גידול בשיעור של 4.1%.

להלן התפלגות תיק פקדונות הציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך פקדונות הציבור ליום		השיוני		יתרה ליום		
31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2019	31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2018	31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2019	
%	%	%	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
77.3	78.8	6.1	5,281	86,317	91,598	מטבע ישראלי
5.2	4.6	(8.3)	(489)	5,858	5,369	- לא צמוד
17.0	16.1	(1.4)	(267)	18,968	18,701	- צמוד למדד
0.5	0.5	12.6	70	554	624	מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
100.0	100.0	4.1	4,595	111,697	116,292	פריטים לא כספיים
						סך הכל

פקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים:

השיוני לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2018	31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2018	30 בספטמבר 2019	
%-ב	%-ב	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
13.8	6.2	9,212	9,879	10,487	עסקים גדולים
(2.1)	3.2	5,167	4,902	5,057	עסקים בינוניים
4.6	9.8	17,802	16,951	18,612	עסקים קטנים וזעירים
2.8	7.0	50,300	48,343	51,706	משקי בית
(6.3)	(3.5)	8,029	7,795	7,526	בנקאות פרטית
8.1	(11.7)	21,187	25,934	22,904	גופים מוסדיים
4.1	2.2	111,697	113,804	116,292	סך הכל

תיקי ניירות הערך של לקוחות קבוצת הבנק

סך תיקי ניירות הערך של לקוחות קבוצת הבנק ליום 30 בספטמבר 2019 עמד על 328 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-304 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018.

אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמו ב-3,690 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-4,989 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2018. קיטון בשיעור של 26.0%.

ביום 10 בספטמבר 2019, הנפיקה הבינלאומי הראשון הנפקות בע"מ, חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, בהנפקה ציבורית, אגרות חוב בע"ג. של 700 מיליון ש"ח בתמורה לסך של 711 מיליון ש"ח. תמורת ההנפקה בגין אגרות החוב הופקדה בבנק. הבנק התחייב לקיים את תנאיהן של אגרות החוב שהונפקו.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ביום 30 בספטמבר 2019 ב-8,461 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-8,093 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2018, גידול בשיעור של 4.5%.
לפרטים בדבר התפתחות הרווח הכולל האחר, ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר.

הלימות ההון

יחסי הון מינימאליים

הבנק מיישם את הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211 בנושא מדידה והלימות הון כפי שעודכנו, על מנת להתאימן להנחיות באזל. היישום היה באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".
בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר יחסי הון מזעריים, נדרש הבנק לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי של 9% ויחס הון כולל של 12.5% וזאת כתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית.
ליחסי הון מינימליים אלו מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדירור למועד הדיווח.
בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרשים על ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח הינם 9.31%-1 ו-12.81% בהתאמה.

יעדי ההון הפנימיים שנקבעו על ידי הדירקטוריון, בגובה אלה הרגולטוריים, הינם כדלקמן:

- במצב עסקים רגיל - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-9.31% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-12.81%.
- במצב קיצון - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-6.50% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-9.00%.

הוראות באזל 3

בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי יוכרו עד לתקרה של 80% ביום 1 בינואר 2014 ובכל שנה עוקבת תופחת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לכך, החל מיום 1 בינואר 2019 עומדת התקרה על 30%.

מכתב בנק ישראל בנושא התייעלות תפעולית

ביום 12 בינואר 2016, הופץ מכתב בנק ישראל בנושא התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל. לפי המכתב, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תכנית רב שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאי המכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התכנית לתקופה של חמש שנים בקו ישר. ביום 16 בספטמבר 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב אשר מאריך את תוקף הנחיות אלו עד ליום 31 בדצמבר 2019.
- ביום 17 בנובמבר 2016, אישר דירקטוריון הבנק את עדכון התכנית האסטרטגית של הקבוצה בהיבט מהלכי התייעלות שעלותה הוערכה בכ-207 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס). ללא ההקלה כאמור, יישום מהלכי התייעלות, נכון ליום 30 בספטמבר 2019, היה מביא לקיטון של כ-0.08% ביחסי הלימות ההון.
- במהלך שנת 2018, קיבל דירקטוריון הבנק החלטה על ביצוע מהלכי התייעלות נוספים באוצר החייל. ברבעון השלישי של שנת 2018 התקבלה החלטה על מיזוג וביום 1 בינואר 2019 מוזג אוצר החייל עם ולתוך הבנק. החלטות אלו והשלכותיהן הצפויות הינן מעבר לתוכנית התייעלות המקורית של הקבוצה משנת 2016. בגין מהלכים אלה ביצעה הקבוצה הפרשה לפיצויים מוגדלים בסך של 82 מיליון ש"ח (53 מיליון נטו לאחר השפעת המס). ללא ההקלה כאמור, יישום מהלכי התייעלות, נכון ליום 30 בספטמבר 2019 היה מביא לקיטון נוסף של 0.06% ביחסי הלימות ההון.

יישום ההוראות

כאמור לעיל, הבנק מיישם את ההוראות באזל לפי הוראות בנק ישראל.

במסגרת הנדבך הראשון, הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית לפי הוראות בנק ישראל לסיכונים האשראי, השוק והסיכונים התפעוליים. במסגרת הנדבך השני, הבנק נדרש לקיים תהליך פנימי להערכת נאותות ההון (תהליך ה-ICAAP). תהליך זה נועד להבטיח קיום רמה הולמת של אמצעים הוניים שתתמוך בכלל הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק. מסמך ה-ICAAP לנתוני 31 במרס 2019 הוגש כנדרש לבנק ישראל. תשתית תהליך הנאותות ההונית שאושרה בבנק משמשת בסיס לתהליך הפנימי המבוצע בחברה הבת הבנקאית בהתאמות הנדרשות ועל בסיס פרופיל הסיכון הספציפי שלה.

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2019	
		1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
8,321	8,683	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
2,713	2,350	הון רובד 2, לאחר ניכויים
11,034	11,033	סך כל ההון הכולל
		2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון
71,847	73,438	סיכון אשראי
889	640	סיכון שוק
6,401	6,399	סיכון תפעולי
79,137	80,477	סך כל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון
		3. יחס ההון לרכיבי סיכון
10.51%	10.79%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.94%	13.71%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.31%	9.31%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
12.81%	12.81%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

יחס הון עצמי רובד 1 ליום 30 בספטמבר 2019 עמד על 10.79%, בהשוואה ל-10.51% ליום 31 בדצמבר 2018. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ליום 30 בספטמבר 2019 עמד על 13.71%, בהשוואה ל-13.94% ליום 31 בדצמבר 2018.

ההון הכולל ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכם ב-11,033 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-11,034 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2018. בסיס ההון הושפע מחד מרווח בסך של 643 מיליון ש"ח ומרווח כולל אחר בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי שוק בסך של 54 מיליון ש"ח. מאידך, גידול זה קוזז בדיבידנד ששולם בסך של 300 מיליון ש"ח, מהפסד כולל אחר בגין הטבות לעובדים בסך של 29 מיליון ש"ח ומקוטון בסך של 364 מיליון ש"ח במכשירים שהונפקו על ידי הבנק הכשירים להכללה בהון הפיקוחי.

נכסי הסיכון ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמו ב-80,477 מיליון ש"ח בהשוואה ל-79,137 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

יחס הון כולל יחס הון עצמי רובד 1 של חברה בת משמעותית בהתאם להוראות בדבר "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון" (באזל):

בנק מסד בע"מ		
31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2019	באחוזים
13.04%	13.43%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
14.12%	14.47%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון

יחס מינוף - הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 של המפקח על הבנקים בנושא יחס המינוף. יחס המינוף מבוסס באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון עצמי רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. בהתאם להוראה תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד וזאת לגבי כל תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית (כולל את הבנק). תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס מינוף מזערי החל מיום 1 בינואר 2018. יחס המינוף ליום 30 בספטמבר 2019 עומד על 5.91%, בהשוואה ל 5.76% ליום 31 בדצמבר 2018.

מדיניות חלוקת דיבידנד

בהתאם למדיניות חלוקת הדיבידנד שאישר דירקטוריון הבנק (כפי שעודכנה ביום 9 ביוני 2015 וביום 14 באוגוסט 2017), הבנק יחלק כדיבידנד בכל שנה עד 50% מהרווח הנקי השנתי של הבנק הראוי לחלוקה, בכפוף לכך שיחסי ההון לרכיבי סיכון של הבנק לא יפחתו מהיעדים הרגולטוריים ומהיעדים שנקבעו ושייקבעו על ידי דירקטוריון הבנק מעת לעת, בכפוף להוראות הדין ונהל בנקאי תקין, וככל שלא יתרחשו שינויים לרעה ברווחי הבנק ו/או במצבו העסקי ו/או הכספי ו/או במצב המשק הכללי ו/או בסביבה החוקית. יובהר כי החל משנת 2017, הרווח הנקי השנתי מתייחס לרווח הנקי השנתי של השנה השוטפת.

אין באמור בהחלטה זו כדי לגרוע מסמכות הדירקטוריון לבחון מעת לעת את המדיניות, ולהחליט בכל עת, בהתחשב בשיקולים עסקיים ובהוראות הדין החלות על הבנק, על שינוי המדיניות או שינוי שיעור הדיבידנד שיחולק בגין תקופה מסוימת או להחליט שלא לחלק דיבידנד כלל. מובהר בזאת כי כל חלוקה של דיבידנד תהיה טעונה אישור נפרד של הדירקטוריון, וכפופה לכל המגבלות החלות על הבנק בעניין חלוקת דיבידנד, ותפורסם בהתאם להוראות הדין, בצירוף כל הפרטים הנדרשים על פי דין.

יצוין כי חלוקת דיבידנד על ידי הבנק כפופה, בנוסף להוראות חוק החברות, למגבלות נוספות כמפורט בבאור 24 א.ב' לדוחות הכספיים לשנת 2018.

להלן פרטים בדבר הדיבידנד שחולק על ידי הבנק משנת 2017:

יום ההכרזה	יום התשלום	סך הכל דיבידנד ששולם במיליוני ש"ח	דיבידנד למניה בש"ח
15 במרס 2017	2 באפריל 2017	70	0.70
23 במאי 2017	14 ביוני 2017	70	0.70
14 באוגוסט 2017	31 באוגוסט 2017	70	0.70
14 בנובמבר 2017	3 בדצמבר 2017	100	1.00
5 במרס 2018	21 במרס 2018	95	0.95
28 במאי 2018	5 ביוני 2018	60	0.60
14 באוגוסט 2018	2 בספטמבר 2018	100	1.00
20 בנובמבר 2018	9 בדצמבר 2018	100	1.00
12 במרס 2019	20 במרס 2019	105	1.05
28 במאי 2019	17 ביוני 2019	85	0.85
13 באוגוסט 2019	29 באוגוסט 2019	110	1.10

לאחר תאריך המאזן, ביום 26 בנובמבר 2019, החליט דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד במזומן לבעלי המניות של הבנק בסך כולל של 110 מיליון ש"ח. המועד הקובע לעניין תשלום הדיבידנד יחול ביום 4 בדצמבר 2019 ויום התשלום יהיה 12 בדצמבר 2019. סכום הדיבידנד הינו לפני כל מס, לרבות מס במקור שעל הבנק לנכות על פי כל דין.

מגזרי הפעילות הפיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. דיווח זה שונה במהותו ממגזרי הפעילות המשמשים את הבנק לפי גישת ההנהלה, אשר מפורטים ב"א"ל לדוחות הכספיים. מגזרי הפעילות הפיקוחיים מדווחים במתכונת האחידה שקבע הפיקוח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית, והם מבוססים על מאפייני הלקוח, כגון: היקף תיק הנכסים - בהתייחס ללקוחות פרטיים, או המחזור העסקי - בהתייחס ללקוחות העסקיים.

להגדרות המגזרים הפיקוחיים, ולפרטים בדבר עיקרי ההנחיות, האומדנים ועקרונות הדיווח, ראה ב"א"ל לדוחות הכספיים לשנת 2018.

לפירוט בדבר מגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה, ראה ב"א"ל לדוחות הכספיים לשנת 2018.

להלן תמצית התפתחות תוצאות הפעילות לפי מגזרים:

א. סך ההכנסות*

חלק המגזר מסך ההכנסות		לשלושת החודשים		
לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		שנסיימו ביום 30 בספטמבר		
2018	2019	2018	2019	
		השינוי	במיליוני ש"ח	
	%-ב	%-ב		
10.0	9.8	(5.6)	107	עסקים גדולים
6.1	6.0	(4.6)	65	עסקים בינוניים
21.9	22.8	1.3	233	עסקים קטנים וזעירים
41.2	43.4	2.1	439	משקי בית
2.3	2.6	12.5	24	בנקאות פרטית
6.0	6.3	1.6	64	גופים מוסדיים
12.5	9.1	(29.9)	134	ניהול פיננסי
100.0	100.0	(3.1)	1,066	סך הכל

חלק המגזר מסך ההכנסות		לתשעת החודשים		
לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		שנסיימו ביום 30 בספטמבר		
2018	2019	2018	2019	
		השינוי	במיליוני ש"ח	
	%-ב	%-ב		
10.2	9.8	(4.1)	314	עסקים גדולים
6.1	6.1	0.0	187	עסקים בינוניים
22.5	23.0	2.0	697	עסקים קטנים וזעירים
41.4	43.4	4.4	1,281	משקי בית
2.3	2.6	12.7	71	בנקאות פרטית
5.9	6.4	8.8	182	גופים מוסדיים
11.6	8.7	(25.4)	358	ניהול פיננסי
100.0	100.0	(0.3)	3,090	סך הכל

* כולל הכנסות רבית נטו והכנסות שאינן מרבית.

ב. רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2018	2019	2018	2019	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
91	105	26	16	עסקים גדולים
57	64	15	41	עסקים בינוניים
90	125	32	46	עסקים קטנים וזעירים
48	114	25	51	משקי בית
11	21	1	9	בנקאות פרטית
38	36	16	9	גופים מוסדיים
233	178	97	64	ניהול פיננסי
568	643	212	236	סך הכל

ג. יתרות מאזניות ממוצעות*

חלק המגזר מסך האשראי לציבור		אשראי לציבור		לתשעת החודשים		
לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2018	2019	השנוי	2018	2019		
%-ב	%-ב	%-ב		במיליוני ש"ח		
21.3	20.4	(1.1)	17,634	17,438		עסקים גדולים
6.9	6.7	(0.4)	5,708	5,687		עסקים בינוניים
18.5	18.6	3.7	15,297	15,852		עסקים קטנים וזעירים
52.4	53.0	4.4	43,349	45,258		משקי בית
0.1	0.1	(3.9)	51	49		בנקאות פרטית
0.8	1.2	46.4	683	1,000		גופים מוסדיים
100.0	100.0	3.1	82,722	85,284		סך הכל

חלק המגזר מסך פקדונות הציבור		פקדונות הציבור		לתשעת החודשים		
לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2018	2019	השנוי	2018	2019		
%-ב	%-ב	%-ב		במיליוני ש"ח		
8.8	8.4	(2.9)	9,954	9,667		עסקים גדולים
4.3	4.2	0.2	4,865	4,877		עסקים בינוניים
15.0	15.8	6.3	17,076	18,148		עסקים קטנים וזעירים
41.7	44.3	7.4	47,365	50,884		משקי בית
6.8	6.7	(0.7)	7,700	7,648		בנקאות פרטית
23.4	20.6	(11.0)	26,610	23,693		גופים מוסדיים
100.0	100.0	1.2	113,570	114,917		סך הכל

* יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרות לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

מגזרים עסקיים - מגזר העסקים הקטנים והזעירים, מגזר העסקים הבינוניים ומגזר העסקים הגדולים

להלן נתונים עיקריים אודות המגזרים העסקיים - עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים - פעילות בישראל

לשלושת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2018				לשלושת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2019				
סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	
במיליוני ש"ח								
286	81	45	160	273	72	42	159	הכנסות רבית, נטו
119	26	20	73	126	29	20	77	הכנסות שאינן מרבית
405	107	65	233	399	101	62	236	סך הכנסות
37	15	7	15	21	43	(33)	11	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
242	49	30	163	217	36	28	153	הוצאות תפעוליות ואחרות
73	26	15	32	103	16	41	46	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
39,341	17,986	5,694	15,661	38,611	16,926	5,849	15,836	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
40,477	18,688	5,857	15,932	39,949	17,732	5,927	16,290	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
32,069	9,578	4,861	17,630	35,732	12,439	4,771	18,522	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
31,732	9,879	4,902	16,951	34,156	10,487	5,057	18,612	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

לתשעת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2018				לתשעת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2019				
סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	
במיליוני ש"ח								
816	227	127	462	824	213	129	482	הכנסות רבית, נטו
382	87	60	235	375	88	58	229	הכנסות שאינן מרבית
1,198	314	187	697	1,199	301	187	711	סך הכנסות
88	23	6	59	41	9	(6)	38	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
721	146	86	489	682	123	88	471	הוצאות תפעוליות ואחרות
238	91	57	90	294	105	64	125	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
38,639	17,634	5,708	15,297	38,977	17,438	5,687	15,852	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
40,477	18,688	5,857	15,932	39,949	17,732	5,927	16,290	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
31,895	9,954	4,865	17,076	32,692	9,667	4,877	18,148	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
31,732	9,879	4,902	16,951	34,156	10,487	5,057	18,612	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים בתוצאות הפעילות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד

סך כל הכנסות הרבית, נטו הסתכמו ב-824 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-816 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 1.0%. הוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ב-682 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-721 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 5.4%, שנבע בעיקר מהוצאות שנרשמו בתקופה המקבילה אשתקד בגין מיזוג אוצר החייל ומקיטון בעלויות השכר עקב צמצום במצבת העובדים בקבוצה. קיטון זה קווד בחלקו בגידול בהוצאות סילוק ובעליית שכר.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזרים העסקיים הסתכם ב-294 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-238 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 23.5%, שנבע בעיקר מהירידה בהוצאות בגין הפסדי אשראי ומקיטון בהוצאות התפעוליות והאחרות.

היתרה הממוצעת של האשראי לציבור הסתכמה ב-38,977 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-38,639 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 0.9%.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכם ב-39,949 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-40,477 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2018, קיטון בשיעור של 1.3%.

היתרה הממוצעת של פקדונות הציבור הסתכמה ב-32,692 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-31,895 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 2.5%.

פקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמו ב-34,156 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-31,732 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2018, גידול בשיעור של 7.6%.

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית

להלן נתונים עיקריים אודות אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית - פעילות בישראל

לשלושת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2018			לשלושת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2019			
סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	
						במיליוני ש"ח
301	8	293	320	10	310	הכנסות רבית, נטו
162	16	146	155	17	138	הכנסות שאינן מרבית
463	24	439	475	27	448	סך הכנסות
12	-	12	10	-	10	הוצאות בגין הפסדי אשראי
401	22	379	365	15	350	הוצאות תפעוליות ואחרות
26	1	25	60	9	51	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
44,346	49	44,297	45,939	55	45,884	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
44,917	51	44,866	47,200	60	47,140	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
55,859	7,666	48,193	58,930	7,490	51,440	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
56,138	7,795	48,343	59,232	7,526	51,706	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

לתשעת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2018			לתשעת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2019			
סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	
						במיליוני ש"ח
871	24	847	958	30	928	הכנסות רבית, נטו
481	47	434	460	50	410	הכנסות שאינן מרבית
1,352	71	1,281	1,418	80	1,338	סך הכנסות
42	-	42	49	-	49	הוצאות בגין הפסדי אשראי
1,193	53	1,140	1,133	48	1,085	הוצאות תפעוליות ואחרות
59	11	48	135	21	114	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
43,400	51	43,349	45,307	49	45,258	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
44,917	51	44,866	47,200	60	47,140	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
55,065	7,700	47,365	58,532	7,648	50,884	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
56,138	7,795	48,343	59,232	7,526	51,706	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים בתוצאות הפעילות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד

סך כל הכנסות הרבית, נטו הסתכמו ב-958 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-871 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 10.0% אשר נבע בעיקר מעליה בהיקפי הפעילות ומגידול בהכנסות מפעילות פקדונות.

ההכנסות שאינן מרבית הסתכמו ב-460 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-481 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 4.4%. ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ב-1,133 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,193 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 5.0%, שנבע בעיקר מהוצאות שנרשמו בתקופה המקבילה אשתקד בגין מיזוג אוצר החייל, מקיטון בעלויות השכר עקב צמצום במצבת העובדים בקבוצה ומקיטון בהוצאות אחזקה ופחת בנינים וציוד שנבע בעיקר מירידה בהיקף נכסי הנדל"ן בקבוצה. קיטון זה קוּזז בחלקו בגידול בהוצאות סילוק ובעליית שכר.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק במגזר האנשים הפרטיים, הכולל את מגזר משקי הבית והבנקאות הפרטית הסתכם ב-135 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-59 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

היתרה הממוצעת של האשראי לציבור הסתכמה ב-45,307 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-43,400 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 4.4%.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכם ב-47,200 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-44,917 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2018, גידול בשיעור של 5.1%.

היתרה הממוצעת של פקדונות הציבור הסתכמה ב-58,532 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-55,065 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 6.3%.

פקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמו ב-59,232 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-56,138 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2018, גידול בשיעור של 5.5%.

מגזר ניהול פיננסי

סך כל ההכנסות המשויכות למגזר זה הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-267 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-358 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי במגזר הניהול הפיננסי הסתכם ב-178 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-233 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים המרכזיים שהשפיעו על הקיטון ברווח במגזר הניהול הפיננסי:

- קיטון ברווח ממכירת נכסים בחברות מאוחדות שהסתכם בתקופה המקבילה אשתקד ב-46 מיליון ש"ח, נטו לאחר השפעת המס.
- בתקופה המקבילה אשתקד רווח ממכירת מניות הבורסה בסך של 65 מיליון ש"ח, נטו לאחר השפעת המס.

מנגד, הגורמים הבאים קיזזו חלקית השפעות אלו:

- גידול ברווח מהשקעות במניות ובאגרות חוב בסך של כ-36 מיליון ש"ח, נטו לאחר השפעת המס.
- גידול בחלק הבנק ברווחי כאל בסך של 11 מיליון ש"ח.

חברות מוחזקות עיקריות

בנק מסד בע"מ (להלן - "מסד") - בו מחזיק הבנק 51.0% מהון המניות ומזכויות ההצבעה, הינו בנק מסחרי הפועל באמצעות 23 סניפים ושלוחות. השקעת הבנק במסד ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמה ב-364 מיליון ש"ח. סך המאזן של מסד ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכם ב-8,577 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-8,255 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2018, גידול בשיעור של 3.9%.

סך כל ההון של מסד ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכם ב-713 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-653 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2018, גידול בשיעור של 9.2%. הרווח הנקי של מסד הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-59.2 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-50.7 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 16.8%. השינוי ברווח מוסבר בעיקר מגידול בהכנסות רבית הנובע בעיקר מעלייה בהיקף האשראי לציבור ומעלייה ברבית בנק ישראל.

חלק הבנק ברווחי מסד הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-30.2 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-23.7 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

תשואת הרווח הנקי (על בסיס שנתי) עמדה בתקופה ינואר-ספטמבר 2019 על 11.8%, בהשוואה ל-11.2% בתקופה המקבילה אשתקד. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון עומד על 14.47%, בהשוואה ל-14.12% בסוף שנת 2018. יחס הון עצמי רובד 1 עומד על 13.43%, בהשוואה ל-13.04% בסוף שנת 2018.

במסגרת תהליך ה-ICAAP לנתוני ה-31 בדצמבר 2018 נקבעו על ידי דירקטוריון מסד יעדי ההון המינימליים כדלקמן: יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת משיעור של 10.5%, עד ליום 31 בדצמבר 2021, ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-12.65% עד ליום 31 בדצמבר 2021. ביום 26 ביולי 2019, מונה מר גבריאל טייטל למנכ"ל מסד במקום מר יעקב שורי שפרש לגמלאות.

חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ (להלן - "כאל") - הבנק מחזיק 28.2% בהון ו-21.0% בזכויות ההצבעה בכאל. כאל עוסקת בשיווק ובתפעול של הנפקת כרטיסי אשראי וסליקת עסקאות בכרטיסי אשראי של המותגים הבינלאומיים "ויזה" ו"מסטרקארד", משווקת ומפעילה את מערך כרטיסי האשראי של "דיינרס" באופן בלעדי בישראל וכן סולקת כרטיסים ממותג "ישראלכרט".

השקעת הבנק בכאל ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמה ב-607 מיליון ש"ח. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון עומד על 14.3%, בהשוואה ל-15.9% בסוף שנת 2018.

חלק הבנק ברווחי כאל, לפני השפעת המס, הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-44.5 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-32.1 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 38.6%. הגידול ברווח מוסבר בעיקר מעלייה בהכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי. בחודש מאי 2019, חילקה כאל דיבידנד בסך של 150 מיליון ש"ח. חלק הבנק בדיבידנד הסתכם בכ-42 מיליון ש"ח.

ראה באור 9.ה' באשר לבקשות לאישור תובענות ייצוגיות כנגד כאל ולשומות שהוציא מנהל מס ערך מוסף לכאל.

סקירת הסיכונים

33	תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
35	סיכון אשראי
49	סיכון שוק
52	סיכון נזילות
52	סיכונים אחרים

סקירת הסיכונים

פרק זה נכתב בפירוט רב בדוחות הכספיים לשנת 2018. על כן, יש לקרוא את הפרק יחד עם פרק סקירת הסיכונים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2018. מידע נוסף על הסיכונים ניתן למצוא בדוח על הסיכונים ובגילויים פיקוחיים נוספים באתר האינטרנט של הבנק.

כללי

- א. פעילותה של הקבוצה מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים בהם הינם: סיכוני האשראי, לרבות ריכוזיות (ענפי משק ולווים), סיכוני שוק, כאשר העיקרי בהם הינו סיכון הרבית, סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים, לרבות סיכון סייבר ואבטחת מידע וסיכון טכנולוגיות המידע, סיכוני ציות והלבנת הון, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי וסיכון מוניטין.
כל הסיכונים העיקריים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים. בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל. במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) הקבוצה מבצעת תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.
- ב. מדיניות ניהול הסיכונים של הקבוצה מוכוונת להשגת היעדים האסטרטגיים שנקבעו, תוך טיפוח התמחויות בקבוצה, ניצול היתרונות למגוון וגודל, תוך שמירה על רמות הסיכון שאושרו ועל קיומם של מנגנוני ניהול, בקרה, ביקורת ודיווח נאותים.
- ג. תפיסת הסיכון הכוללת של הקבוצה עולה בקנה אחד עם המסגרת הרגולטורית שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים ועל העקרונות המנחים (ה-Sound Practices) של וועדת באזל, המושתתת על העיקרון, כי לכל פעילות בנקאית הטומנת בחובה סיכון יוגדרו ויאופיינו: מדיניות ותיאבון סיכון, מגבלות לתחיימת והגדרת היקף החשיפה, מעגלי בקרה וביקורת, מערכי דיווח ומנגנון לכימות הרווח, מדידתו ודיווח עליו על פי אמות מידה מקובלות.
- ד. ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים בקבוצה באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת, ומיושמים באמצעות שלושה קווי הגנה: קו ההגנה הראשון שמקיימים האחראים על יצירת הסיכון וניהולו, קו ההגנה השני שמקיימות יחידות הבקרה הבלתי תלויות בחטיבות לניהול סיכונים והחשבונאי הראשי ומערך הייעוץ המשפטי וקו ההגנה השלישי שמקיימים מערך הביקורת הפנימית והיחידות.
- ה. מנהל הסיכונים הראשי, רו"ח אלי כהן (עד ליום 15 בנובמבר 2019 רו"ח בנצי אדירי), חבר הנהלה ונושא באחריות לפונקציית ניהול הסיכונים ולמסגרת ניהול הסיכונים המקיפה לרוחב הארגון כולו.
- ו. האחראים על ניהול הסיכונים הינם:
רו"ח בנצי אדירי, כיהן כראש החטיבה לניהול סיכונים ומנהל הסיכונים הראשי (CRO), כמנהל הסיכונים התפעוליים, כממונה על האכיפה הפנימית בניירות, ערך, וכמנהל המשכיות העסקית. (בנוסף, מנהל הגנת הסייבר היה כפוף אליו מקצועית) עד ליום 15 בנובמבר 2019. מאותו מועד, רו"ח אלי כהן, שכהן כמנהל מחלקת התכנון וההתייעלות בבנק, מכהן כראש חטיבת ניהול סיכונים ומנהל הסיכונים הראשי (CRO), והחליף את רו"ח בנצי אדירי בכל תחומי אחריותו.
מר יוסי לוי, מכהן כראש חטיבת משאבים וכמנהל הסיכון האסטרטגי.
מר אבי שטרנשוט, כיהן כמנהל הסיכונים הפיננסיים עד ליום 15 בנובמבר 2019. החל ממועד זה רו"ח בנצי אדירי משמש כמנהל הסיכונים הפיננסיים (ראה הרחבה בסעיף מינויים ופרישות בפרק ממשל תאגידי)
רו"ח אילן בצרי, ראש החטיבה העסקית, משמש כמנהל סיכוני האשראי.
מר אמיר בירנבוים מכהן כמנהל סיכוני ציות במסגרת תפקידו כקצין הציות הראשי ובכלל זה, בין היתר, מנהל סיכוני הלבנת הון ומימון טרור וסיכונים חוצי גבולות, מנהל יחידת אכיפה פנימית בדיני ניירות ערך וממונה האכיפה הפנימית בדיני התחרות הכלכלית. כמו כן, הוא מכהן כ-Responsible officer הממונה על יישום הוראות ה-FATCA והסכם ה-QI.
מר רון גריסרו, מנכ"ל מתף - מיחשוב ותפעול פיננסי בע"מ משמש כמנהל סיכוני דו.
מר יהושע פלג, מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע, משמש כמנהל סיכוני הסייבר.
עו"ד חביבה דהן, מנהלת מערך הייעוץ המשפטי, משמשת כמנהלת הסיכונים המשפטיים.
רו"ח נחמן ניצן, ראש חטיבת החשבונאי הראשי, משמש כמנהל סיכון המוניטין.
- ז. סיכונים נוספים כדוגמת סיכוני רגולציה וחקיקה מנוהלים ומפוקחים אף הם כחלק מהניהול העסקי הכולל ועל ידי חברי הנהלה וראשי המערכים בתחומים הנתונים לאחריותם.
- ח. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בת בקבוצה שלה פעילות עסקית בנפרד, על פי מדיניות שנקבעה בדירקטוריון החברה הבה המתבססת על מדיניות הקבוצה, ועל בסיס מתודולוגיית ניהול סיכון קבוצתית תוך שימת לב לאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה בת. בחברה הבה הבנקאית מכהן מנהל סיכונים ראשי שכפוף למנכ"ל החברה הבה ומונחה מקצועית על ידי מנהל הסיכונים הראשי של הבנק.
- ט. מידי רבעון נכתב מסמך סיכונים על ידי החטיבה לניהול סיכונים, שהינה בלתי תלויה ביחידות נוטלות הסיכון. המסמך מוצג בפני הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים ודירקטוריון הבנק.

י. במסגרת מסמך הסיכונים מוצגים כלל הסיכונים, שאליהם חשופה קבוצת הבנק במסגרת פעולותיה, תוך פירוט הממצאים ברמת הסיכון הספציפי וכן תוצאות תרחישי הקיצון שבוצעו.

במסמך מוצגת סקירת מנהל הסיכונים הראשי על מצב ניהול הסיכונים בקבוצה ועל אפקטיביות ואיכות ניהול הסיכונים. כמו כן, נסקרות בו עמידה בתיאבון הסיכון ביחס לסיכונים השונים והערכות הסיכון וכן טיפול החטיבה בתהליכים מרכזיים בסוגי הסיכונים השונים ופעולות מיוחדות, שננקטו על ידי החטיבה ברבעון הרלוונטי.

יא. הבנק גיבש מתווה תרחישי קיצון לבחינת הנאותות ההונית, במסגרתו נבחנת התממשות כלל הסיכונים המהותיים והשפעתם על בסיס ההון ויחס ההון לרכיבי סיכון. תרחישי הקיצון הינם צופי פני עתיד ומשמשים ככלי נוסף לניהול הסיכונים ולאינדיקציה באשר להון שיידרש לספיגת הפסדים במקרה של זעזועים גדולים. חשיבות תרחישי הקיצון באה לידי ביטוי גם בתהליכי תכנון ההון.

לתיאור תיאבון הסיכון והעקרונות לניהול הסיכונים ראה התייחסות במסגרת תיאור הסיכונים העיקריים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2018.

למידע המפורט על סיכונים הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים - ראה בדוח על הסיכונים ובגילויים פיקוחיים נוספים באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו הסיכון שלוהו או צד נגדי, של הבנק, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק על פי הסכם האשראי. במסגרת יישום הוראות באזל מיישמת הקבוצה את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים אשראי. במסגרת נדבך 2 מאותגרת הקצאת ההון של הנדבך הראשון ובמידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכונים אשראי.

חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים

ליום 30 בספטמבר 2019, אין קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, לאחר הפחתת הניכויים המותרים לפי סעיף 5 להוראה 313, עולה על 15% מהון הבנק, המחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין בדבר מדידה והלימות ההון.

איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

סך סיכון האשראי הבעייתי למרכיביו השונים, הכולל רכיבים חוץ מאזניים ליום 30 בספטמבר 2019, הסתכם ב-1,865 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,820 מיליון ש"ח בסוף שנת 2018, גידול בשיעור של 2.5%.

יחס סיכון האשראי הבעייתי לסיכון האשראי הכולל בגין הציבור בקבוצה ליום 30 בספטמבר 2019, עמד על 1.5%, בדומה ליחס בסוף שנת 2018. 20.1% מסיכון האשראי הבעייתי בקבוצה משוייכים לענף התעשייה, 9.8% לענף הנדל"ן, 15.5% לענף המסחר ו-30.8% לענף הלקוחות הפרטיים, לרבות הלוואות לדירוי. יחס סיכון האשראי הבעייתי המאזני לסך האשראי לציבור עומד על 1.9%, בדומה ליחס בסוף שנת 2018.

למידע נוסף בדבר איכות האשראי ראה באור ב.12 (1) לדוחות הכספיים.

1. סיכון אשראי בעייתי

31 בדצמבר 2018			30 בספטמבר 2018			30 בספטמבר 2019			
סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	
576	104	472	601	97	504	770	111	659	סיכון אשראי פגום
165	4	161	162	5	157	168	22	146	סיכון אשראי נחות
1,079	101	978	1,030	113	917	927	83	844	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת
1,820	209	1,611	1,793	215	1,578	1,865	216	1,649	סך סיכון אשראי בעייתי
243	-	243	232	-	232	250	-	250	מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר

2018 בדצמבר 31	2018 בספטמבר 30	2019 בספטמבר 30	
			במיליוני ש"ח
418	450	596	2. נכסים שאינם מבצעים חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות רבית
49	50	58	3. נכסים פגומים בארגון מחדש של חוב בעייתי שצוברים הכנסות רבית
5	4	5	אגרות חוב פגומות שצוברות הכנסות רבית
54	54	63	סך הכל נכסים פגומים מבצעים

לשלושת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2018			לשלושת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2019		
סה"כ	פרטי	מסחרי	סה"כ	פרטי	מסחרי
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
521	93	428	529	118	411
6	4	2	187	11	176
-	-	-	-	-	-
(24)	(2)	(22)	(43)	(1)	(42)
(3)	-	(3)	(19)	(9)	(10)
500	95	405	654	119	535
260	75	185	248	94	154
27	13	14	34	17	17
(34)	(5)	(29)	(12)	(1)	(11)
(22)	(6)	(16)	(31)	(11)	(20)
231	77	154	239	99	140

4. תנועה בחובות הפגומים בגין אשראי לציבור
יתרת חובות פגומים לתחילת התקופה
חובות שסווגו כחובות פגומים במהלך התקופה
חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום
חובות פגומים שנמחקו
חובות פגומים שנפרעו
יתרת חובות פגומים לסוף התקופה

מזה: תנועה בחובות בעייתיים בארגון מחדש
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת התקופה
ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה
חובות בארגון מחדש שנמחקו
חובות בארגון מחדש שנפרעו
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה

שינויים בהפרשות להפסדי אשראי בגין חובות פגומים
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילה התקופה
גידול בהפרשות
גביות ומחיקות
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לסוף התקופה

לשנה שנתייה ביום 31 בדצמבר 2018			לתשעת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2018			לתשעת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2019		
סה"כ	פרטי	מסחרי	סה"כ	פרטי	מסחרי	סה"כ	פרטי	מסחרי
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
542	95	447	542	95	447	467	100	367
212	67	145	157	33	124	406	54	352
(4)	-	(4)	(8)	-	(8)	(4)	-	(4)
(115)	(26)	(89)	(86)	(13)	(73)	(90)	(9)	(81)
(168)	(36)	(132)	(105)	(20)	(85)	(125)	(26)	(99)
467	100	367	500	95	405	654	119	535
263	74	189	263	74	189	233	83	150
131	54	77	93	37	56	108	50	58
(65)	(21)	(44)	(49)	(13)	(36)	(30)	(9)	(21)
(96)	(24)	(72)	(76)	(21)	(55)	(72)	(25)	(47)
233	83	150	231	77	154	239	99	140

4. תנועה בחובות הפגומים בגין אשראי לציבור
יתרת חובות פגומים לתחילת שנה
חובות שסווגו כחובות פגומים במהלך התקופה
חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום
חובות פגומים שנמחקו
חובות פגומים שנפרעו
יתרת חובות פגומים לסוף התקופה

מזה: תנועה בחובות בעייתיים בארגון מחדש
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה
ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה
חובות בארגון מחדש שנמחקו
חובות בארגון מחדש שנפרעו
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה

שינויים בהפרשות להפסדי אשראי בגין חובות פגומים
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילה השנה
גידול בהפרשות
גביות ומחיקות
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לסוף התקופה

לשנה שנסתיימה ביום	לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		
	2018	2019	
31 בדצמבר 2018			
0.83%	0.85%	1.02%	שיעור חובות פגומים או בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת האשראי לציבור מזה:
0.55%	0.58%	0.74%	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת האשראי לציבור
0.28%	0.27%	0.28%	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת האשראי לציבור
1.51%	1.49%	1.53%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון האשראי הכולל בגין הציבור
0.20%	0.21%	0.14%	שיעור ההוצאה בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור*
0.16%	0.12%	0.09%	שיעור המחיקות, נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור*
1.02%	1.02%	1.03%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
185.9%	176.6%	138.8%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום
122.3%	120.6%	100.4%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור בפיגור של 90 יום או יותר
15.3%	11.9%	8.3%	שיעור המחיקות, נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור*

* על בסיס שנתי.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק
(במיליוני ש"ח)

30 בספטמבר 2019						
הפסדי אשראי ⁽²⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחר						
167	(12)	(23)	174	375	9,141	9,944
69	(6)	(13)	56	103	9,137	9,746
21	(1)	(1)	69	80	5,678	5,932
175	40	55	103	289	7,382	7,902
26	(4)	(3)	2	18	13,611	13,666
114	18	51	238	418	11,393	12,455
572	35	66	642	1,283	56,342	59,645
120	1	2	7	213	26,348	26,887
275	43	47	113	361	32,509	33,979
967	79	115	762	1,857	115,199	120,511
-	-	-	-	-	7,514	7,514
967	79	115	762	1,857	122,713	128,025
פעילות לווים בחו"ל						
1	(23)	(23)	8	8	1,296	1,305
-	-	-	-	-	4,092	4,092
1	(23)	(23)	8	8	5,388	5,397
968	56	92	770	1,865	128,101	133,422

הערות:

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר), אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 90,408 מיליון ש"ח, 10,143 מיליון ש"ח, 126 מיליון ש"ח, 1,078 מיליון ש"ח ו-31,667 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 252 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 96 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיור בסך 2,806 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)
(במיליוני ש"ח)

30 בספטמבר 2018						
הפסדי אשראי ⁽²⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
167	-	27	136	370	9,457	10,142
86	(1)	9	63	140	10,407	10,776
22	1	-	82	99	5,245	5,616
187	30	38	123	392	7,350	8,168
24	-	-	2	17	13,181	13,253
81	10	17	92	203	11,206	12,036
567	40	91	498	1,221	56,846	59,991
118	1	4	7	199	24,582	25,145
263	40	38	88	365	31,418	32,989
948	81	133	593	1,785	112,846	118,125
-	-	-	-	-	9,713	9,713
948	81	133	593	1,785	122,559	127,838
פעילות לווים בחו"ל						
3	(3)	(3)	8	8	2,257	2,265
-	-	-	-	-	4,138	4,138
3	(3)	(3)	8	8	6,395	6,403
951	78	130	601	1,793	128,954	134,241

הערות:

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר), אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 88,936 מיליון ש"ח, 11,640 מיליון ש"ח, 904 מיליון ש"ח, 1,009 מיליון ש"ח ו-31,752 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 302 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 129 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיור בסך 2,826 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)
(במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2018						
הפסדי אשראי ⁽²⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחר						
178	(3)	34	136	458	9,576	10,253
76	-	1	55	121	9,491	9,797
21	1	-	73	76	5,565	5,750
161	68	50	113	371	7,242	7,981
25	-	1	1	21	14,282	14,452
81	13	18	89	192	11,067	11,850
542	79	104	467	1,239	57,223	60,083
119	-	4	6	198	25,043	25,629
271	57	63	95	375	31,424	33,150
932	136	171	568	1,812	113,690	118,862
-	-	-	-	-	10,725	10,726
932	136	171	568	1,812	124,415	129,588
פעילות לווים בחו"ל						
-	(3)	(5)	8	8	1,625	1,633
-	-	-	-	-	4,839	4,840
-	(3)	(5)	8	8	6,464	6,473
932	133	166	576	1,820	130,879	136,061

הערות:

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר), אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 88,776 מיליון ש"ח, 12,368 מיליון ש"ח, 863 מיליון ש"ח, 1,399 מיליון ש"ח ו-32,655 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 309 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 95 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיור בסך 2,875 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

ניהול סיכונים אשראי צד נגדי

חשיפת האשראי הנוכחית לצדדים נגדיים שהינם מוסדות פיננסיים זרים

רוב חשיפת האשראי של קבוצת הבנק כלפי מוסדות פיננסיים זרים הינה כלפי בנקים, כאשר מרבית החשיפה הינה כלפי המערכת הבנקאית במערב אירופה ובצפון אמריקה. החשיפה למוסדות פיננסיים אחרים זניחה.

חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾

31 בדצמבר 2018			30 בספטמבר 2019			דירוג אשראי חיצוני ⁽⁵⁾
סיכון אשראי כולל	סיכון מאזני חוץ מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי כולל	סיכון מאזני חוץ מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון מאזני ⁽²⁾	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
597	1	596	683	2	681	AAA עד AA-
1,729	15	1,714	1,208	21	1,187	A+ עד A-
56	12	44	103	27	76	BBB+ עד BBB-
51	-	51	53	-	53	BB+ עד B-
2	2	-	-	-	-	ללא דירוג
2,435	30	2,405	2,047	50	1,997	סך הכל חשיפות אשראי למוסדות פיננסיים זרים
-	-	-	-	-	-	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾

הערות:

- (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים בשליטת הגופים הללו.
- (2) פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
- (3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי, לרבות ערבויות להבטחת חבות של צד ג'.
- (4) סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (5) לצורך דירוג המוסדות הפיננסיים, הבנק עשה שימוש בדירוגים שנקבעו לצורך יישום הגישה הסטנדרטית של באזל. הבנק משתמש בדירוג של סוכנות S&P לדרוג המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם קיימת חשיפת אשראי. כאשר אין דירוג מסוכנות S&P משתמש הבנק בדירוג מסוכנות אחרות.

הערות כלליות:

- א. חשיפות האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי ההפרשה בגין הפסדי אשראי.
- ב. חשיפות האשראי אינן כוללות חשיפות למוסדות פיננסיים שיש להם ערבות מפורשת ומלאה של ממשלות ואינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים.
- ג. למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים זרים) ראה באור 10 לדוחות הכספיים. סיכון האשראי החוץ מאזני בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים שבוצעו עם מוסדות פיננסיים זרים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה הסתכם ליום 30 בספטמבר 2019 ב-290 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2018 - 327 מיליון ש"ח).

התיאבון לסיכון המידתי שהוגדר על ידי דירקטוריון הבנק מקבל ביטוי בהתפלגות חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים אשר רובה ככולה הינה מול מוסדות המדורגים בדירוגים גבוהים.

עיקר חשיפת האשראי הנוכחית של הקבוצה (92%) מיוחסת למוסדות פיננסיים זרים מובילים במדינות OECD, המדורגים בקבוצות הדירוג AAA עד A- כאשר 33% מסך החשיפה מדורג בטווח שבין AAA עד AA-.

סיכון האשראי המאזני של הקבוצה למוסדות פיננסיים זרים כולל השקעה של כ-25 מיליון ש"ח באגרות חוב במט"ח. תיק אגרות החוב, הכלול בחשיפה למוסדות פיננסיים זרים, מפוזר וכולו בדירוג השקעה (Investment Grade) A- ומעלה. משך החיים הממוצע של התיק עומד על כ-3 שנים.

בנוסף, כולל סיכון האשראי המאזני פקדונות שהופקדו בבנקים זרים בהיקף של כ-1.6 מיליארד ש"ח בעיקר לתקופה קצרה של יום עד שבוע.

ליום 30 בספטמבר 2019, אין מדינה בה קיימת לקבוצת הבנק חשיפת אשראי העולה על 15% מבסיס ההון של הבנק, שהסתכם ב-1,655 מיליון ש"ח (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בדבר רכיבי ההון).

חשיפה למדינות זרות

החשיפה המאזנית למדינות זרות כוללת פקדונות, אגרות חוב, אשראי לציבור ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים. החשיפה החוץ מאזנית כוללת ערבויות, סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ומסגרות לא מנוצלות.

חשיפות עיקריות למדינות זרות* (1) (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2018			30 בספטמבר 2019			
חשיפה			חשיפה			
סך הכל	חוץ מאזנית (2)(3)	מאזנית (2)	סך הכל	חוץ מאזנית (2)(3)	מאזנית (2)	
3,998	121	3,877	3,569	78	3,491	ארצות הברית
4,036	453	3,583	2,791	373	2,418	מדינות אחרות
8,034	574	7,460	6,360	451	5,909	סך כל החשיפות למדינות זרות
33	18	15	20	4	16	מזה: סך החשיפות למדינות ה-PiGS (פורטוגל, איטליה, יוון וספרד)
350	96	254	206	46	160	מזה: סך החשיפות למדינות LDC
6	2	4	13	6	7	מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות

* כולל מדינות שהחשיפה אליהן עולה על 1% מסך הנכסים של הבנק על בסיס מאוחד או על 20% מההון לפי הנמוך.

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגדרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי מאזני וחוף מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

סיכונים בתיק ההלוואות לדיור

מדיניות האשראי של הקבוצה בתחום המשכנתאות

על רקע הסיכון בו פועלת מערכת הבנקאות הישראלית בתחום האשראי למשכנתאות וכן על רקע השינויים וההתפתחויות בשוק האשראי לדיור והוראות המפקח על הבנקים, נוקט הבנק במדיניות אשראי מידתית המאושרת על ידי דירקטוריון הבנק ונבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, שינויים ברגולציה וכיו"ב. מדיניות זו באה לידי ביטוי בבחינת שיעור המימון, שיעור החזר מהכנסת הלווה ויכולת עמידה בהחזרים שוטפים גם בתרחישים של שינוי רבית. כמו כן, קיימות מגבלות בדבר השיעור המקסימלי של רכיב הרבית המשתנה בתמהיל ההלוואה ובדבר גודל הלוואה ללווה יחיד. הבנק נוקט משנה זהירות בנכסים בהם המצב הרישומי מורכב תוך מתן משקל יתר לטיב הלקוח ושיעור המימון. הבנק מקפיד לתמחר כל עסקה בהתאם לסיכון ולריתוק ההון הנדרש באמצעות כלים לחישוב התשואה. הבנק מבצע בקרה חודשית אחר התפתחות מאפייני סיכון, ביניהם: שיעור מימון, יחס החזר מהכנסה, מטרת ההלוואה וכדומה.

היקף ההלוואות לדיור

שינוי	לתשעת החודשים שנתיים		
	2018	2019	
ב-1%	במיליוני ש"ח		
			ביצועי אשראי לדיור
3.1	3,124	3,222	הלוואות מכספי הבנק
70.0	10	17	הלוואות מכספי האוצר
60.0	5	8	מענקים מכספי האוצר
3.4	3,139	3,247	סך הכל הלוואות חדשות
18.1	237	280	הלוואות שמוחזרו מכספי הבנק
4.5	3,376	3,527	סך הכל ביצועים

שינוי	ליום 30 בספטמבר		
	2018	2019	
ב-1%	במיליוני ש"ח		
			יתרת האשראי לדיור, נטו
6.1	23,876	25,327	הלוואות מכספי הבנק
(13.5)	385	333	הלוואות מכספי האוצר*
20.8	24	29	מענקים מכספי האוצר*
5.8	24,285	25,689	סך הכל יתרה

* סכום זה אינו נכלל בירתות המאזניות.

שיעור המימון

אחד הפרמטרים המרכזיים המשמשים את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לדיור הינו שיעור המימון (Loan To Value), המחושב על פי הוראת הפיקוח על הבנקים מספר 876 - דוח על הלוואות לדיור והינו היחס בין סכום האשראי לבין שווי הנכסים המשמשים לביטחון במועד אישור ההלוואה. יצוין כי עליית שווי נכס כשלעצמה אינה מהווה אירוע לחישוב מחדש של LTV ואילו בעת מתן אשראי נוסף בביטחון אותו נכס ניתן לחשב LTV, בהתייחס לשמאות עדכנית.

תיק ההלוואות לדיור ממקורות הבנק, ליום 30 בספטמבר 2019, כולל כ-70% אשראי שניתן עם שיעור מימון עד 60%, בהשוואה לכ-71% ב-30 בספטמבר 2018. כ-94% מסך האשראי ניתן בשיעור מימון של עד 75%, בהשוואה לכ-95% ביום 30 בספטמבר 2018. ביצועי ההלוואות לדיור ממקורות הבנק, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019, כוללים כ-72% אשראי שניתן עם שיעור מימון של עד 60%, בהשוואה לכ-73% בתקופה המקבילה אשתקד. כל הביצועים ניתנו בשיעור מימון של עד 75%, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד. בחישוב היחס לא נכללו הלוואות ללא ביטחון נכס.

שיעור החזר מהכנסה

פרמטר מרכזי נוסף המשמש את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לדיור הינו שיעור החזר מהכנסת הלווה. יחס זה מאפשר לבנק להעריך את יכולתו של לווה לעמוד בהחזרי ההלוואה השוטפים כסדרם מתוך הכנסתו הקבועה כפי שהיתה במועד מתן ההלוואה. תיק ההלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 30 בספטמבר 2019 כולל כ-88% אשראי שניתן עם שיעור החזר מהכנסה של עד 35%, בהשוואה לכ-87% ב-30 בספטמבר 2018. כ-97% מהאשראי ניתן ללווים עם שיעור החזר מהכנסה של עד 50%, בדומה ליום 30 בספטמבר 2018.

ביצועי הלוואות לדיור ממקורות הבנק, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019, כוללים כ-92% אשראי שניתן עם שיעור החזר מהכנסה של עד 35%, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד. כל האשראי ניתן ללווים עם שיעור החזר מהכנסה של עד 50%, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד. בחישוב היחס לא נכללו הלוואות בולט ובלון.

הלוואות ברבית משתנה

תיק הלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 30 בספטמבר 2019 כולל שיעור של 61% אשראי שניתן ברבית משתנה ומסתכם לסך של 15,619 מיליון ש"ח. ביצועי הלוואות לדיור ממקורות הבנק, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019, כוללים סך של 1,137 מיליון ש"ח ברבית משתנה עד חמש שנים, המהווים 35% מסך הביצועים וסך של 738 מיליון ש"ח ברבית משתנה כל חמש שנים, המהווים 23% מסך הביצועים.

הלוואות ארוכות טווח

תיק הלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 30 בספטמבר 2019 כולל כ-84% אשראי אשר תקופת פירעונו למועד הדיווח היא עד 25 שנה ומסתכם לסך של 21,366 מיליון ש"ח.

ביצועי הלוואות לדיור ממקורות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 כוללים כ-72% אשראי אשר תקופת פירעונו למועד הדיווח היא עד 25 שנה ומסתכמים לסך של 2,329 מיליון ש"ח.

להלן נתונים על התפתחות תיק הלוואות לדיור בבנק לפי מגזרי הצמדה (ללא אשראי מכספי אוצר ולאחר ניכוי הפרשה להפסדי אשראי):

סך הכל	למטרת מגורים												
	בביטחון דירת מגורים		מגזר צמוד מט"ח				מגזר צמוד מדד				מגזר לא צמוד		
	סך הכל	יתרה	רבית משתנה		רבית משתנה		רבית משתנה		רבית משתנה		סך הכל	יתרה	
			שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה			
25,327	858	24,469	0.1	23	17.0	4,166	13.2	3,226	44.0	10,761	25.7	6,293	30.9.19
24,138	916	23,222	0.1	34	16.9	3,925	13.5	3,132	44.1	10,246	25.4	5,885	31.12.18

להלן נתונים על התפתחות המשכנתאות בבנק (ללא אשראי מכספי אוצר):

שנת 2015	שנת 2016	שנת 2017	שנת 2018	תשעה חודשים 2018	תשעה חודשים 2019
4,796	4,337	3,756	4,149	3,124	3,222
29.4%	(9.6%)	(13.4%)	10.5%	10.8%	3.1%
0.01%	0.01%	(0.01%)	-	0.03%	0.04%
0.60%	0.55%	0.51%	0.50%	0.50%	0.49%

ביצועי הלוואות לדיור (במיליון ש"ח)
 שיעור השינוי בביצועי הלוואות לדיור ביחס לתקופה מקבילה
 שיעור ההוצאה (ההכנסה) להפסדי אשראי ביחס למשכנתאות באחריות הבנק
 שיעור הפרשה המצטברת להפסדי אשראי ביחס למשכנתאות באחריות הבנק

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור וללא נגזרים)

כללי

הצריכה הפרטית נמצאת בשנים האחרונות במגמת צמיחה וכפועל יוצא גם היקף האשראי לאנשים פרטיים. הבנקים בקבוצה מעמידים אשראי צרכני למגוון משקי הבית המורכב בעיקר מלקוחות שכירים, חלקם במערכת החינוך ובמערכת הביטחון. מדיניות האשראי לאנשים פרטיים משקפת את תיאבון הסיכון של הבנק וכוונותיו לגבי רמות הסיכון שברצונו ליטול וכן את הפרופיל הרצוי לתיק האשראי לאנשים פרטיים והיקפו ביחס לתיק האשראי הכולל.

המדיניות מתבססת על מערכת פנימית לדיורג סיכון האשראי לאנשים פרטיים על פי מודלים סטטיסטיים המתעדכנים באופן שוטף וכן על ידי כללים עסקיים ועקרונות למתן אשראי, בהתאם לבחינת כושר החזר של הלקוח ברמה פרטנית וכן על ניתוח והערכה של מכלול פרמטרים נוספים, להם השלכה על איתנותו הפיננסית של הלווה.

תפיסה זו משתקפת היטב במדיניות האשראי של הבנק באמצעות מגבלות כמותיות ואיכותיות למתן אשראי ברמת הלקוח הבודד וברמת הבנק, וכן בתהליכי בקרה ובתהליכי עבודה מובנים, בקווי הבקרה השונים.

מודלים של דירוג סיכונים אשראי משמשים את הבנקים בקבוצה הן בתהליך החיתום של האשראי בסניפים והן להעמדת אשראי ישיר באמצעות האינטרנט, האפליקציה והבינלאומי קול. המלצות האשראי הנגזרות מהמודלים הסטטיסטיים, יחד עם נהלי הבנק הנסמכים על מדיניות האשראי של הבנק והמגבלות האיכותיות והכמותיות הכלולות בה, מגלמים את תיאבון הסיכון המידי של הקבוצה בתחום האשראי הצרכני.

באשראי קמעונאי, מתמקד הבנק באשראי המאופיין ברמת פיזור גבוהה וברמת סיכון נמוכה. בהתייחס לעובדה שחברת הבת מסד עוסקת אף היא בתחום האשראי, הבנק פועל בראיה קבוצתית ופועל ליישם מתכונת עבודה סדורה וקבוצתית המגדירה, בין היתר, מתכונת מיקוד עסקי לכל סוג אוכלוסייה בקבוצה. אוכלוסיית היעד הינה בעיקר אוכלוסייה בעלת מקורות הכנסה יציבים, הזקוקה למימון בתחום הצרכני, והינה בעלת כושר החזר של האשראי, בין היתר, אוכלוסיות ייעודיות בעלות קשר משותף בחתך ארצי (כגון מורים, עובדי משרד הביטחון וכו') בעלי יכולת החזר או כנגד ביטחונות הניתנים למימוש.

הלוואות לאוכלוסיית המורים הינן הלוואות המשולמות בעיקר באמצעות ניכוי ישיר מהשכר. מרבית הלקוחות במגזר משקי הבית בסניפי אוצר החייל הינם שכירים וחלק ניכר מהם עובדים לשעבר במערכת הביטחון. חלק מההלוואות לעובדי משרד הביטחון הניתנות במסגרת מכרזים שונים, משקפות היוון זכויות לתקופות ביניים ומאופיינות בסכומים גדולים יחסית ולתקופות ארוכות. בנוסף, במסגרת תנאי המכרז נקבעה אחריותו של משרד הביטחון לתשלום במצב כשלי אשראי ובכך פוחת סיכון האשראי הניתן לעובדי משרד הביטחון במסגרת זו, למינימום. החזרי הלוואות אלה והלוואות נוספות לאוכלוסיית מערכת הביטחון וכן הלוואות הניתנות במסגרת הסכמים מפעילים מנוכים מן השכר ישירות. כ-78% מיתרת סיכון האשראי לאנשים פרטיים הינם בגין לקוחות בעלי הכנסה קבועה בחשבון בסכום העולה על 10 אלפי ש"ח.

להלן התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל:

שינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר	30 בספטמבר	31 בדצמבר	30 בספטמבר		
2018	2018	2018	2019		
ב-%		במיליוני ש"ח			
7.0	8.9	5,136	5,048	5,499	יתרות עו"ש ויתרות מנוצלות כרטיסי אשראי
3.9	4.6	15,646	15,534	16,251	הלוואות אחרות
4.7	5.7	20,782	20,582	21,750	סך כל סיכון האשראי המאזני
4.2	2.4	4,147	4,220	4,323	מסגרות עו"ש לא מנוצלות
(0.6)	0.6	6,658	6,579	6,616	מסגרות כרטיסי אשראי לא מנוצלות
(17.5)	(19.7)	1,542	1,585	1,272	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר
(1.1)	(1.4)	12,347	12,384	12,211	סך כל סיכון האשראי החוץ מאזני
2.5	3.0	33,129	32,966	33,961	סך כל סיכון האשראי הכולל
1.7	3.1	20,228	19,964	20,578	ממוצע היקף האשראי המאזני, כולל משיכת יתר בעו"ש, כרטיסי אשראי והלוואות

להלן התפלגות סיכון האשראי הבעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים בישראל:

שינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר	30 בספטמבר	31 בדצמבר	30 בספטמבר		
2018	2018	2018	2019		
ב-%		במיליוני ש"ח			
18.9	28.4	95	88	113	סיכון אשראי פגום
(11.4)	(10.5)	280	277	248	סיכון אשראי בעייתי לא פגום
2.6	3.1	32,754	32,601	33,601	סיכון אשראי לא בעייתי
2.5	3.0	33,129	32,966	33,961	סך כל סיכון האשראי
(20.0)	(14.3)	30	28	24	מזה: חובות שאינם פגומים בפיקוד של 90 ימים או יותר
19.3	28.6	83	77	99	יתרת ארגוני החוב שבהסדר מתוך האשראי הבעייתי
		0.30%	0.25%	0.29%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור

להלן התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל לפי התפלגות ההכנסה הקבועה בחשבון

30 בספטמבר 2019				הכנסה קבועה בחשבון*
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	
			במיליוני ש"ח	באלפי ש"ח
198	407	31	376	ללא הכנסה קבועה
2,333	4,575	490	4,085	עד 10
3,366	6,381	1,334	5,047	מ-10 עד 20
6,314	10,387	4,273	6,114	מעל 20
12,211	21,750	6,128	15,622	סך הכל

30 בספטמבר 2018				הכנסה קבועה בחשבון*
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	
			במיליוני ש"ח	באלפי ש"ח
201	362	27	335	ללא הכנסה קבועה
2,412	4,456	466	3,990	עד 10
3,549	6,160	1,252	4,908	מ-10 עד 20
6,222	9,604	3,865	5,739	מעל 20
12,384	20,582	5,610	14,972	סך הכל

31 בדצמבר 2018				הכנסה קבועה בחשבון*
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	
			במיליוני ש"ח	באלפי ש"ח
169	341	28	313	ללא הכנסה קבועה
2,462	4,731	522	4,209	עד 10
3,478	6,156	1,270	4,886	מ-10 עד 20
6,238	9,554	3,738	5,816	מעל 20
12,347	20,782	5,558	15,224	סך הכל

* הכנסה קבועה לחשבון, כהגדרתה בהוראת הדיווח לפיקוח 836 (הכוללת משכורת בפועל בחישוב ממוצע של 12 חודשים אחרונים, סך קצבאות, הפקדות מזומן והפקדות שיקים).

** תיק הנכסים הפיננסיים המקושר לחשבון, כגון: פקדונות כספיים (לרבות יתרות עו"ש), תיקי נירות ערך ונכסים כספיים אחרים.

התפלגות לפי התקופה הממוצעת שנותרה לפירעון (לפי המועד הסופי לפירעון ההלוואה)

2018 בדצמבר 31	2018 בספטמבר 30	2019 בספטמבר 30	תקופה לפירעון
סיכון אשראי מאזני			
			במיליוני ש"ח
5,678	5,580	6,056	עד שנה
2,974	2,986	3,036	משנה ועד שלוש שנים
4,457	4,426	4,855	משלוש שנים ועד חמש שנים
2,761	2,688	2,766	מחמש שנים ועד שבע שנים
4,912	4,902	5,037	מעל שבע שנים
20,782	20,582	21,750	סך הכל

התפלגות לפי גודל האשראי של הלווה*

31 בדצמבר 2018			30 בספטמבר 2018			30 בספטמבר 2019			תחום אשראי ללווה
סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			באלפי ש"ח
869	608	261	861	607	254	917	635	282	עד 10
1,203	815	388	1,205	817	388	1,208	800	408	מ- 10 עד 20
2,957	1,862	1,095	2,952	1,868	1,084	2,986	1,839	1,147	מ- 20 עד 40
6,093	3,136	2,957	6,054	3,131	2,923	6,173	3,097	3,076	מ- 40 עד 80
8,727	3,083	5,644	8,655	3,098	5,557	8,959	3,087	5,872	מ- 80 עד 150
8,632	2,157	6,475	8,591	2,173	6,418	8,879	2,119	6,760	מ- 150 עד 300
4,648	686	3,962	4,648	690	3,958	4,839	634	4,205	מעל 300
33,129	12,347	20,782	32,966	12,384	20,582	33,961	12,211	21,750	סך הכל

* הגדרת לווה - בהתאם להגדרות הוראת ניהול בנקאי תקין 313.
** סיכון אשראי כולל - למעט חבות בגין נגזרים ולמעט הלוואות דיור.

התפלגות לפי סוג ומידת החשיפה לגידול משמעותי בתשלומים

31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2018	30 בספטמבר 2019	סוג האשראי
סיכון אשראי מאזני			
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
1,787	1,657	1,668	עו"ש
3,349	3,391	3,831	כרטיסי אשראי
15,068	14,907	15,516	אשראי ברבית משתנה
578	627	735	אשראי ברבית קבועה
20,782	20,582	21,750	סך הכל

בטחונות

31 בדצמבר 2018			30 בספטמבר 2018			30 בספטמבר 2019			סך אשראי המגובה בבטחונות*
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
5,440	1,381	4,059	5,410	1,431	3,979	5,320	1,106	4,214	
4,465	1,141	3,324	4,432	1,191	3,241	4,382	878	3,504	* מזה:
975	240	735	978	240	738	938	228	710	בטחונות לא נזילים
									בטחונות נזילים

תיאור הפעילות

א. חיתום האשראי ללקוחות פרטיים

חיתום האשראי הצרכני מבוצע בהתחשב בפרמטרים אישיים של הלקוח ומשקף נכונות מידתית לנטילת סיכונים אשראי. תפיסה זו משתקפת היטב במגבלות כמותיות ואיכותיות, וכן באמצעות מגוון רחב של תהליכי עבודה מובנים ותהליכי בקרה הדוקים בקווי הבקרה השונים. הבנקים בקבוצה מציעים אשראי ללקוחותיהם על בסיס ניטור מאפייני הסיכון של הלקוח ואיתור צרכיו. בתהליך החיתום נבחנים מספר קריטריונים אשר מהווים כלי תומך החלטה, בין היתר, אינפורמציה כללית על הלקוח (זהותו, חוסנו הפיננסי, התנהלותו בחשבון וכל מידע נוסף אשר בידו לסייע בתהליך החיתום), מטרת האשראי, פעילות הלקוח בבנק בהקשר לתמחור העסקה, כושר החזר, תמהיל האשראי הכולל בחשבון והתאמתו לצורכי הלקוח. תהליך זה מושתת על ערכי הוגנות ושקיפות כלפי הלקוח.

מימון ממונף - Leveraged Finance

מימון ממונף מוגדר כאשראי למימון עסקאות הוניות בתאגידים (כמוגדר בהוראת בנק ישראל מספר 323) אשר עונה על תבחינים מסויימים, ואשראי הניתן ללווים המאופיינים ברמות מינוף פיננסי גבוהות. התבחינים שעל פיהם הבנק מגדיר אשראי כמימון ממונף נקבעו באופן שמרני. מידע נוסף ניתן למצוא בדוח על הסיכונים לשנת 2018 באתר האינטרנט של הבנק. ליום 30 בספטמבר 2019, סך יתרות האשראי המצרפיות (אשראי מאזני וחוץ מאזני נטו, בניכוי הפרשות להפסדי אשראי ובטחונות מותרים בניכוי) הנחשבות כמימון ממונף הסתכם ב-619 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,506 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2018 ו-708 מיליון ש"ח בסוף שנת 2018.

סיכון שוק

סיכון שוק (סיכון פיננסי) הינו סיכון קיים או עתיד להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. ובכללם סיכון רבית, סיכון מטבע, סיכון אינפלציה, סיכון מחיר מניות וסיכון תנדטיות.

המתודולוגיה לאמידת החשיפה לסיכונים השוק

הבנק עושה שימוש במספר כלים ומודלים מקובלים לצורך ניהול החשיפה לסיכונים השוק באמצעים, הכוללים גם את הערך בסיכון (VAR) וגם הפעלת תרחישי קיצון Stress Tests, כלי ניהול ובקרת חשיפות רבית כגון: מח"מ, שווי הוגן ומבחיני רגישות לשינויים בעקום הרבית.

סיכון רבית

סיכון הרבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הרבית, המשפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותו ומכשירים חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרמי מזומנים עתידיים (ובמקרים מסוימים התזרמים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הרבית. צורתיו העיקריות של סיכון הרבית שאליו נחשף הבנק כוללות: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס וסיכון אופציות. סיכון הרבית, לכלל התיק, הינו אחד הסיכונים הדומיננטיים להם חשוף הבנק בכל הקשור להשפעה על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ועל הרווח. הבנק מנהל את סיכונים הרבית בהתאם להוראת בנק ישראל בנושא ניהול סיכון הרבית (הוראה 333), בדגש על סיכון הרבית בתיק הבנקאי. נקבעה מדיניות בנושא ניהול סיכון הרבית בהתאם להוראות.

ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים ברבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

להלן מידע על נכסים והתחייבויות החשופים לשינויים ברבית על פי שוויים ההוגן, כולל ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעור הרבית על שוויים ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

להלן פרטים על השפעת שינויים ברבית על השווי ההוגן של עודף הנכסים במגזר:

1. שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים (לפני השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הרבית):

31 בדצמבר 2018		30 בספטמבר 2018		30 בספטמבר 2019		
סך הכל	שקל מט"ח	סך הכל	שקל מט"ח	סך הכל	שקל מט"ח	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
6,503	(138)	6,628	23	7,695	(10)	שווי הוגן נטו מותאם ⁽¹⁾
5,890	(1,064)	6,305	(695)	7,688	362	מזה: תיק בנקאי

(1) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה (עו"ש).

פירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן המותאם של המכשירים הפיננסיים, ראה באור 14 א' לדוחות הכספיים.

2. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הרבית על השווי ההוגן נטו מותאם⁽⁴⁾ של הבנק וחברות מאוחדות שלו:

31 בדצמבר 2018			30 בספטמבר 2018			30 בספטמבר 2019			
סך הכל	מט"ח	שקל ⁽⁵⁾	סך הכל	מט"ח	שקל ⁽⁵⁾	סך הכל	מט"ח	שקל ⁽⁵⁾	
		במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח	
									שינויים מקבילים
(106)	(25)	(81)	(76)	(25)	(51)	(54)	(25)	(29)	עלייה במקביל של 1%
(98)	(15)	(83)	(71)	(25)	(46)	(46)	(18)	(28)	מזה: תיק בנקאי
130	21	109	145	14	131	121	21	100	ירידה במקביל של 1%
124	14	110	147	18	129	112	12	100	מזה: תיק בנקאי
									שינויים לא מקבילים
(189)	1	(190)	(328)	(12)	(316)	(178)	2	(180)	התללה ⁽²⁾
141	(11)	152	168	1	167	180	(14)	194	השטחה ⁽³⁾
40	(17)	57	88	(9)	97	142	(16)	158	עליית רבית בטווח הקצר
(30)	5	(35)	(134)	8	(142)	(59)	12	(71)	ירידת רבית בטווח הקצר

בטבלה זו מוצג השינוי בשווי ההוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הרבית בכל מגזרי ההצמדה.

3. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הרבית על הכנסות רבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מרבית⁽⁶⁾

31 בדצמבר 2018			30 בספטמבר 2018			30 בספטמבר 2019			
סך הכל ⁽⁴⁾	הכנסות מימון שאינן מרבית	הכנסות רבית, נטו	סך הכל ⁽⁴⁾	הכנסות מימון שאינן מרבית	הכנסות רבית, נטו	סך הכל ⁽⁴⁾	הכנסות מימון שאינן מרבית	הכנסות רבית, נטו	
		במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח	
									שינויים מקבילים
300	10	290	326	12	314	314	9	305	עלייה במקביל של 1%
288	-	288	312	-	312	305	-	305	מזה: תיק בנקאי
(555)	(10)	(545)	(525)	(12)	(513)	(583)	(9)	(574)	ירידה במקביל של 1%
(543)	-	(543)	(511)	-	(511)	(574)	-	(574)	מזה: תיק בנקאי

(1) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה (עו"ש).

(2) התללה - ירידה ברבית בטווח הקצר ועליה ברבית בטווח הארוך.

(3) השטחה - עליה ברבית בטווח הקצר וירידה ברבית בטווח הארוך.

(4) לאחר השפעות מקוזות.

(5) בתרחישי ירידת רבית במגזר צמוד המדד נלקחת בחישוב סביבת רבית שלילית.

(6) בתרחישי ירידת רבית המשקפים רבית שלילית, חושבה השפעת התרחיש על הכנסות נטו מרבית, בהתאם להנחות שונות.

החשיפה בבסיס

החשיפה בבסיס בפועל

להלן תיאור חשיפת ההון הפנוי, ברמת הקבוצה (במיליוני ש"ח):

% מההון הפנוי		חשיפת ההון הפנוי		
ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר	ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר	
2018	2019	2018	2019	
87	69	5,504	4,601	מט"י לא צמוד
16	32	1,045	2,184	מט"י צמוד מדד
(3)	(1)	(199)	(66)	מט"ח וצמוד מט"ח

רגישות ההון לשינויים בשער החליפין

הבנק פועל בשוקי המטבע באמצעות עסקאות ספוט, פורוורד ובאמצעות אופציות הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. הבנק פועל במטבעות הסחירים בעולם וסך החשיפה המטבעית נטו של קבוצת הבנק נמוכה.

עיקר הפעילות בנגזרים הינה בנגזרי מטבע שקל/דולר עבור לקוחות הבנק. הבנק אינו חשוף בפעילות הנגזרים שלו לסיכונים מטבע מהותיים.

להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים, נכון ליום 30 בספטמבר 2019 (במיליוני ש"ח).

המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוזי מאזניים.

איר	דולר	אחוז שינוי בשער החליפין
-	10	ירידה של 5%
-	(23)	ירידה של 10%
-	(1)	עלייה של 5%
1	9	עלייה של 10%

הערות:

- (1) השפעה זו חושבה על-פי השינוי הצפוי בפוזיציות הכלכליות המנוהלות במטבעות השונים, בהינתן התרחישים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים.
- (2) תרחיש עלייה פירושו התחזקות המטבע הנדון כנגד השקל.
- (3) הנתונים משקפים את השפעת השינויים בשערי החליפין על השווי ההוגן לאחר השפעת המס.
- (4) לשינויים בשערי החליפין של שאר המטבעות יש השפעה זניחה על רווחי הבנק.

רגישות ההון לשינויים במדד

הבנק פועל בשוק המדד באמצעות מתן שימושים, כגון הלוואות, משכנתאות ורכישת אגרות חוב וכן באמצעות גיוס מקורות צמודי מדד. כמו כן, הבנק מבצע עסקאות פורוורד מדד הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו.

הבנק אינו חשוף בפעילות הפורוורדים שלו לסיכונים מדד מהותיים.

להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים במדד, נכון ליום 30 בספטמבר 2019 (במיליוני ש"ח).

המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוזי מאזניים.

אחוז שינוי במדד
(63)
56

ניהול סיכונים במכשירים פיננסיים נגזרים

להלן ריכוז היקף הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים (ערך נקוב במיליוני ש"ח):

ליום 31 בדצמבר 2018			ליום 30 בספטמבר 2019			
סך הכל	נגזרים שאינם למסחר	נגזרים שאינם למסחר	סך הכל	נגזרים שאינם למסחר	נגזרים שאינם למסחר	
3,209	-	3,209	2,859	-	2,859	עסקאות גידור: חוזי רבית
25,901	25,001	900	17,512	16,583	929	עסקאות אחרות: חוזי רבית
60,101	51,250	8,851	73,056	59,926	13,130	חוזי מטבע חוץ
45,327	45,290	37	38,341	38,341	-	חוזים בגין מניות, מדדי מניות, סחורות ואחרים
134,538	121,541	12,997	131,768	114,850	16,918	סך הכל מכשירים פיננסיים נגזרים

סיכון נזילות

סיכון הנזילות הינו סיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות של פקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי ואי ודאות לגבי זמינות המקורות, והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים הנזילים שעומדים לרשות הבנק. התממשות הסיכון עלולה לגרום לבנק מחסור באמצעים נזילים אשר בגינו יאלץ הבנק לממש נכסים במחירים הנמוכים ממחירי שוק ו/או לגייס מקורות במחיר הגבוה ממחיר שוק ובמקרי קיצון אף להוות סכנה ליציבותו של הבנק.

יחס כיסוי הנזילות של קבוצת הבנק לשלושת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2019 עמד על 124%, בהשוואה ל-122% בשלושת החודשים שנתיימו ביום 31 בדצמבר 2018. יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים הינו 100%. למידע נוסף בדבר יחס כיסוי הנזילות ראה באור 8 לדוחות הכספיים.

מצב הנזילות והרכב הנכסים וההתחייבויות

הנכסים הנזילים העיקריים בקבוצה, הכוללים מזומנים, פקדונות בבנק ישראל (עו"ש ופקדונות מוניטריים), פקדונות בבנקים וניירות ערך נזילים, הסתכמו ליום 30 בספטמבר 2019 ב-43.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-42.9 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018, מזה, יתרת המזומנים, פקדונות בבנק ישראל והפקדונות בבנקים הסתכמה ב-34.5 מיליארד ש"ח, וכ-9.3 מיליארד ש"ח הושקעו בניירות ערך, בעיקר באגרות חוב של ממשלת ישראל.

יחס פקדונות הציבור לאשראי לציבור, נטו ליום 30 בספטמבר 2019, עומד על 133.2%, בהשוואה ל-132.5% ב-31 בדצמבר 2018. ביום 30 בספטמבר 2019 הסתכמו פקדונות הציבור, אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים, בכ-120.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-116.7 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018.

הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק מצביע על נזילות גבוהה. זאת כתוצאה ממדיניות לגיוס מקורות מגוונים ויציבים, תוך דגש על גיוס מקורות לטווחי זמן בינוניים וארוכים, ממגוון של מגדרי לקוחות, ובמטבעות שונים.

לבנק מקורות במח"מ חוזי קצר-בינוני, אשר הבנק צופה כי יוחזקו לאורך זמן. השימושים הינם הן לטווח קצר והן לטווח בינוני-ארוך.

ככלל, חשיפות המטבע של הבנק במגזר המט"ח הינן נמוכות (ראה פרק סיכון שוק).

חשיפת המדד של קבוצת הבנק ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמה ב-2,184 מיליון ש"ח.

יתרת סך פקדונות הציבור של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות:

ליום 31 בדצמבר 2018	ליום 30 בספטמבר 2019	
	במיליוני ש"ח	
2,017	3,360	1
1,758	2,108	2
1,672	1,903	3

סיכונים אחרים

למידע אודות סיכונים אחרים, בין היתר, הסיכונים התפעוליים ואופן ניהולם (ובכלל זה המשכיות עסקית, אבטחת מידע ואירועי סייבר), סיכון ציות, סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור (ובכלל זה סיכונים חוצי גבולות - Cross Border), סיכון מימון, סיכון משפטי, סיכון מוניטין וסיכון אסטרטגיה - ראה פרק סקירת הסיכונים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2018 ודוח על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

דיון בגורמי סיכון

לדיון בגורמי הסיכון ראה פרק סקירת הסיכונים בדוחות הכספיים לשנת 2018.

לא היו שינויים בטבלת גורמי הסיכון במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 לעומת הטבלה שפורסמה בדוחות הכספיים לשנת 2018, למעט:

- סיכון סייבר ואבטחת מידע - סיכון זה הינו חלק מהסיכון התפעולי. עם זאת, ברבעון הראשון של השנה הוצג בנפרד מהסיכון התפעולי והוערך ברמה "בינונית", לאור חשיבותו וריבוי אירועים בארץ ובעולם בכלל ובמערכת הפיננסית בפרט וכן, לאור המשך הרחבת פעילות הדיגיטל.
- סיכון טכנולוגיות המידע - סיכון זה הינו חלק מהסיכון התפעולי. עם זאת, החל מהרבעון השני של השנה הוצג בנפרד מהסיכון התפעולי והוערך ברמה "בינונית", לאור זאת שהסביבה הטכנולוגית מורכבת ומשתנה והתלות בה גוברת. בשנים האחרונות הסיכון התעצם לאור הצורך בהגדלת הגמישות העסקית והטכנולוגית והגברת השימוש בטכנולוגיות חדשות.
- הערכת סיכון יחסי עבודה הפוחתה לרמה "בינונית" ברבעון הראשון של השנה והסיכון מוצג כחלק מהסיכון התפעולי, לאור שיפור ביחסי העבודה.

מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים בנושאים קריטיים

כללי

האומדנים וההערכות בנושאי המדיניות החשבונאית הקריטית, נעשו על פי מיטב ידיעתם ושיקול דעתם של הגורמים המקצועיים שעסקו בהכנתם, והם יושמו באופן נאות בדוחות הכספיים של הבנק. סקירה של התחומים המהותיים שלדעת הנהלת הבנק בהם קיימת מדיניות חשבונאית קריטית, מפורטת בדוח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2018 ולא חל בה שינוי.

בקורות ונהלים

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, ובהתאם להנחיות הוראת ניהול בנקאי תקין 309 שפורסמה בחודש ספטמבר 2008, הבנק מקיים בקורות ונהלים לגבי גילוי, וכן פרס מערך בקרה פנימית על דיווח כספי, שיושם לראשונה בדוח הכספי, לשנה שהסתיימה ב-31 בדצמבר 2008. ההוראות, שעניינן אחריות הנהלה על הבקרה פנימית על דיווח כספי וחוות דעת של רואה החשבון המבקר לגבי ביקורת הבקרה הפנימית על דיווח כספי, נערכו בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם - The Sarbanes Oxley Act of 2002 שנחקק בארה"ב, והוראות והנחיות שנקבעו בארה"ב בין היתר על ידי PCAOB.

לדוחות צורפו הצהרות של מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, בנושא הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי. הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל והחשבונאי הראשי, העריכו ליום 30 בספטמבר 2019 את אפקטיביות הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע, שהבנק נדרש לגלות בדוח בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, ובמועד שנקבע בהוראות אלו. במהלך הרבעון המסתיים ביום 30 בספטמבר 2019 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק.

סמדר ברבר-צדיק
מנהל כללי

אירית איזקסון
יו"ר הדירקטוריון

תל אביב, 26 בנובמבר 2019
כ"ח בחשוון, תש"פ

הצהרה (CERTIFICATION)

אני, סמדר ברבר-צדיק, מצהירה כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2019 (להלן - "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾. וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן,
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן,
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי. וכן,
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון".

סמדר ברבר - צדיק
מנהל כללי

26 בנובמבר 2019

הצהרה (CERTIFICATION)

אני, נחמן ניצן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2019 (להלן - "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾, וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן,
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן,
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי. וכן,
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון".

נחמן ניצן
סמנכ"ל, חשבונאי ראשי

26 בנובמבר 2019